

לְךָ אָמַר לְבִי

מִשָּׂא יִסּוּדֵי מֵאֵת הַגָּה"ח
רַבֵּי אֲבֵרָהָם מֵעֵנְדֵל זֹכְטֵר
שְׁלִיט"א

בְּקִשׁוֹ פָּנָי

הַתּוֹעֵדוֹת עִם
הַרֵב שִׁבְתֵי סִלְבֵטִי צִקִי

בִּיקְרוֹב

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

בְּאַרְצֵי תֵיִם

סודה של האגדתא במתי
מדבר מסוגיות הדף היומי

אֶת פְּנֵיךָ ה' אֶבְקֵשׁ

הנער היתום שכפסע היה בינו לאובדן ציורו
הרוחני, ומשעמד על פתח בית ה' עמל ומצא אור
עד שהפך למושפיע לדורו ולדורות • לרגל חודש
הרחמים וימי הרצון בהם "המלך בשדה" וקרוב
לכל איש ישראל הנותן לבו לשוב אליו: קווים
ליריעת חייו הקצרים והעשירים של אחד מבעלי

העבודה הידועים בהיכל חב"ה, הגה"ח

רבי משולם ידידיה קוראטין זצ"ל

(ר' שילם), שיגיעתו בתפילתו

ובעבודתו הייתה ללא גבולות

• אָנִי לְדוֹדִי

אֶחָת שְׁאַלְתִּי מֵאֵת ה'

פְּנֵי אֹרֶה בְּמִשְׁל

הַמֶּלֶךְ בְּשֵׂדֵה

ויהי ליבו לאיל אמונה

הקב"ה לא רק מחיה את העולם אלא גם בורא ומהווה אותו מחדש בכל עת, והדבר צריך לשנות בתכלית את צורת החשיבה של האדם | דיני עירוב תחומין מלמדים אותנו כי הכל הולך אחר מחשבת האדם, ולכן ביכולתו להיות דבוק בקודש גם בעסקו במעשי חול | חובת העיסוק בענייני אמונה - מאמר שני

אלא גם את הגוף שהוא הכלי. וכאמרנו בכל יום בתפילה, "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית". זאת כוונת בעל החרדים בדברי תוכחתו: איך אפשר להתעלם מהקב"ה המחיה את האדם? הלא אין עזות פנים גדולה מזו.

בדומה לדברי ספר חרדים, מובא במאמרי אדמו"ר הזקן ב'לקוטי תורה' (כי תבוא מג, ד): "כך, כשיזכור האדם על ה' שהוא אוהבו האמיתי בבחינת הארת פנים הנ"ל, ויתבונן בגדולתו אשר ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכולא קמיה כלא חשיב, ישכח על עצמו לגמרי, אפילו יש לו צער ממילי דעלמא כו', וישכח הצער מפני השמחה בה' כו'. כמ"ש (תהלים עג, כה) 'מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ', לבטל כל חפץ ותשוקה זולת התשוקה בה' אחד...

"צריך האדם להתבושש מפני ה'" - ממשיך רבנו הזקן - "אשר הוא יתברך מקרב אותנו בבחינת הארת פנים הנ"ל, ואנחנו בתכלית הריחוק ממנו מפני עוונות המבדילין, כמ"ש (עזרא ט, ו) 'בושתי ונכלמתי להרים א-להי פני אליך', וכמ"ש בזהר ס"פ בחקתי ע"פ (ויקרא כו, מד) 'ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם' - 'לכלתם' כתיב, למשל ככלה שהיא בשוקא דבורסקי [=מקום עיבוד עורות - שיש שם ריח רע], ומחמת עוצם אהבתו אליה דמי ליה כשוקא דרוכלין בריחין טבין [=שוק של מוכרי בשמים עם ריחות טובים]. וזהו שאנו מבקשים 'מחל לנו' - שלא יריח ריח הרע שבבורסקי, דהיינו ע"י שירותק עלינו מים טהורים להרחיץ את הריח הרע שבבורסקי וכו'".

ודבר ברור הוא, שהמחשבה וההתבוננות התמידית הזאת - כשהאדם מחשב בדעתו, מתוך אהבה רבה, כיצד הקב"ה מחיה ומהווה הכל בכל רגע ורגע - הופכת את האמונה לדבר מלא חיות המורגש בלב באופן המעוררו מאוד.

לא לצאת מן המקדש

עוד ראוי לחזור בעניין האמונה על דבר פשוט (שהרחבנו בו במאמרנו בגיליון הקודם), והוא שמצות האמונה עיקרה מסור ללב ולא רק לדיבור הפה. וכן מוצאים אנו בספרי מוני המצוות, כדוגמת ספר חרדים ועוד, המדגישים שהאמונה שייכת למצוות התלויות בלב דוקא. כך מבואר למשל בספר 'שומר אמונים' הקדמון (ויכוח ראשון אות לג): "עליך אמר קרא (ישעיהו כט, יג), 'בפיו ובשפתיו כבודו ולבו רחוק ממני, ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה'. והלא אם יאמר אדם כל היום 'אני מאמין שהשי"ת אחד', מה מועיל לו אם אינו

היה נראה העולם אילו הייתה מתרחשת הפסקת חשמל הנמשכת לא רק כמה שעות אלא לאורך תקופה ממושכת. ניתן לדמיין בקלות איך העולם היה מגיע לפי התהום. כיוון שבזמננו זה כמעט כל דבר מתבסס על מערכות חשמליות, הרי שהעולם היה פשוט נעצר. במצב כזה לא הייתה אפשרות לתקשורת בטלפונים, אין מקרר ואין מכונת כביסה, אין בתי רפואה ואין תחבורה כי אין דלק, וממילא אין אספקת אוכל. אפילו מים לא יהיו נגישים וזמינים, כי המשאבות כיום פועלות באמצעות חשמל... כמובן, זהו משל לא מדויק ביחס לחיות האלוקיות. החשמל, בסופו של דבר, אינו מייצר

אם יאמר אדם כל היום 'אני מאמין שהשי"ת אחד', מה מועיל לו אם אינו מצייר בלבו איך הוא אחדותו, כי האמונה אינה האמירה בפה, כי אם התאמת הדבר במחשבת הלב והצטיירו בשכל

שום דבר, אלא הוא רק מספק כוח ואנרגיה המניעים את כל המכשירים. החפצים והכלים הם דברים שקיימים בפני עצמם, והחשמל רק מפעיל אותם וכביכול נותן בהם "נשמה". מכל מקום, המשל הזה מקרב קצת את העניין לדעתנו - ללא חשמל העולם עוצר, וכך והרבה יותר מכך הוא בדבר ה' שמחיה הכל.

ובעצם, אם נחدد את הדברים, הקב"ה הרי לא רק מחיה את הכל אלא גם מהווה את הכל בכל רגע - לא רק את הנשמה שהיא הכוח המניע,

הוא עיסוק בענייני אמונה הוא חשוב ויסודי מאין כמותו, שהרי האמונה היא היסוד והשורש לכל התורה והעבודה, וכפי שכותב בספ"ק 'דגל מחנה אפרים' (בתחילת פרשת עקב) - שהאמונה היא תכלית המכוון של כל לימוד התורה וקיום המצוות.

לצער הלב, למרות החשיבות הגדולה שישנה לעיסוק בענייני אמונה, הרי היא כמונחת בקרן זווית ואין לה דורשים שיעסקו בה כראוי. על כך ניתן להמליץ, כפי שכתב הרמב"ן לבנו: "כל המקודש מחברו - חרב מחברו". על כן שומה עלינו לשוב ולעסוק בענייני האמונה בכל עת מצאו.

בושה והכנעה

בסוף ספר חרדים כותב המחבר, רבי אלעזר אזכרי זי"ע, פרק הנקרא 'דברי כיבושין' (פרק טו). כל דבריו שם נפלאים ביותר, וכאן נביא רק את הנוגע לענייננו (אות כד): "אור ה' מאיר פניך, ואתה חי; ובהסתרו, מיד אדם גווע. ואיך תסתיר פניך מהביט אליו תמיד, בעוד הוא מביט בך ומחנף. אין עז פנים גדול מזה. לכן תתבייש מפניו ותיכנע".

פירוש: כידוע, הקב"ה מהווה ומחיה את העולם בכל רגע ורגע. ידיעה זו היא מהיסודות העיקריים בתורת הבעש"ט (שמקורה במדרש תהילים על הפסוק (תהלים קיט, פט) "לעולם ה' דברך ניצב בשמים"), שהוסיף ולימד כי על האדם לחיות באופן ממש, בחיי היום יום, על פי הידיעה הזאת. וכשם שהעולם כולו תלוי בדבר ה', בוודאי ובוודאי גם חיי האדם תלויים בקב"ה בכל רגע ורגע. והלא כך אמרו רבותינו ז"ל (בראשית רבה יד, ט) בפירוש: "על כל נשימה ונשימה שאדם מעלה חייב לקלס את יוצרו, מנין? שנאמר (תהלים קנ, ו) 'כל הנשמה תהלל י-ה'".

להמחשת העניין נוכל לצייר בדמיונו, איך

הציבור מאריך מעט יתר על הרגיל, אבוי - מיד הוא מאבד את סבלנותו... אדם כזה, חיותו נמצאת לצער הלב מחוץ לבית הכנסת ובית המדרש. וכשהתורה אומרת "ומן המקדש לא יצא", היא מדריכה ומכוונת אותנו שאדם צריך תמיד להישאר ב"מקדש", וגם כאשר הוא מוכרח לצאת הרי שיציאתו צריכה להיות רק באופן ארעי, ותוך כדי ציפייה מלאה לחזור תכף למקומו הטבעי.

פתגם מפורסם מהבעש"ט קובע כי "במקום שרצונו של אדם - שם הוא נמצא", (או בנוסחא אחרת: "במקום מחשבתו של אדם - שם הוא נמצא"). דבר מעניין הוא שלפתגם זה מקור בולט בהלכה בדיני עירוב תחומין. וכידוע, כאשר אדם מניח עירובו בעצמו מערב שבת או על ידי שליח, הרי כיון שדעתו לסעוד שם נחשב הדבר לו כאילו הוא עצמו שובת במקום ההוא. נמצאנו למדים, כי אם רצונו ומחשבתו של אדם נמצאים ב"מקדש", אר"א אפילו אם גופו עומד בפועל ממש במקום אחר, הרי שמצד עצמיותו האמיתית הוא אכן נמצא שם, וכן להפך.

תשוקת האדם, אם כן, צריכה להיות תמיד מכוונת לדבקות בהקב"ה וללימוד התורה, המאוחדת עם הקב"ה עצמו. וכך, אפילו כשהוא עסוק במשך היום בצרכים גשמיים, הרי שכל העיסוקים הללו הם בגדר ארעי, ואילו הוא בעצמיותו נשאר דבוק בהקב"ה. כמוכן, יש בזה דרגות על גבי דרגות, אבל כל אחד ואחד יכול ומחוייב להיות לו אחיזה במעלה ומדרגה זו.

בקב"ה, לאמיתו של דבר מעין זה ישנו בכל אדם מישראל, גם אם בזעיר אנפין. כל אחד יכול ומחוייב בכל עת להיות תחת רושם דברי התורה המצוה על הכהן - באשר כל ישראל הם "ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו). וראה בעל הטורים (שם) - "ומן המקדש לא יצא".

איש ישראל העסוק במלאכתו כדי להביא טרף לביתו, אך בה בעת הוא מחכה בכיליון עיניים מתי כבר יוכל לחזור לבית המדרש כדי ללמוד ולהתפלל; או שהוא מתעורר באמצע הלילה ובודק מה השעה, כדי לדעת האם כבר עליו לקום לעבודת הבורא - הרי שבוודאי מוקד חייו הוא הקודש

מצייר בלבו איך הוא אחדותו, כי האמונה אינה האמירה בפה, כי אם התאמת הדבר במחשבת הלב והצטיירו בשכל, והאמירה בפה היא להורות מה שבלב, ואם לבך מאמין הריבוי - אם תאמין שהוא כשאר אחדי העולם - מה יועיל לך היחוד שאתה אומר בפיוך".

המגיד מקוניץ זי"ע, בספרו 'עבודת ישראל', מבאר את תוכן העבודה של העמקת האמונה בלב, על פי המשנה במסכת אבות (א, טז) המדריכה "עשה לך רב והסתלק מן הספק": "עשה לך רב" - רצה לומר, כשלומד או מתפלל, תעשה לך רב הוא הבורא יתברך. שתצייר במחשבתך שהבורא יתברך הוא לנגדך ומלמדך להועיל. 'והסתלק מן הספק', רצה לומר שלא יהא לך זאת לספק אצלך, רק תחשוב שבוודאי הבורא יתברך מצוי אצלך, כי הוא לעילא מכל עלמין ותחת כל עלמין ובגו כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה כלל = למעלה מכל העולמות ותחת כל העולמות ובתוך כל העולמות ואין מקום פנוי ממנו כלל. כי זה הוא עיקר עבודת הבורא יתברך, לצייר תמיד באמת ובתמים מציאות הבורא יתברך בלי שום ספק כלל, וכמו שהוא עומד בפני חבירו - כי בוודאי כן הוא".

וממשיך המגיד בדבריו שם בפירוש אמרנו בתפילות ימים נוראים "הוודאי שמו כן תהילתו" - "רצה לומר שעיקר העבודה והתפילה תלוי ב'וודאי שמו' - שיצייר תמיד בוודאי שה' יתברך לנגד עיניו ורואה במעשיו, וכפי גודל האמונה בזאת 'כן תהילתו'... כי הנה ודאי הבורא יתברך חושק בנו תמיד ומשתוקק עלינו תמיד, אך אנו מתפללים 'וישעך תתן לנו' - לשון פונה, כמו 'ואל קין וגו' לא שעה' (בראשית ד, ה), שתתן בלבבנו שגם אנו נשתוקק אליך להיטתר בצל כנפיך".

עם זאת, מובן כי המחשבות על דבר האמונה לא צריכות להישאר רק בעולם המחשבה, אלא עליהן להשפיע על הנהגת האדם בחיי היום יום. זאת כפי שכתוב ב'צוואת הריב"ש', מדברי הבעש"ט (אות פד): "ותמיד תהיה מחשבתו דבוקה בעולם העליון - בו יתברך, וזהו פירוש הפסוק ברמז, 'ומן המקדש לא יצא' (ויקרא כא, יב). וכשצריך לדבר מעניני העולם הזה, יהיה במחשבתו שהוא הולך מעולם העליון למטה, כמו האדם שהולך מביתו ולחוץ ודעתו לחזור תיכף, ובעת ההליכה חושב מתי יחזור לביתו, כך יחשוב תמיד בעולם העליון ששם ביתו העיקרי, בבורא יתברך, אף בעת שהוא מדבר בעניני העולם הזה, ויחזור תיכף מחשבתו לדיבוק הראשון. וזה שאמר דוד לשלמה בנו (מלכים א ב, ב), 'הנה אנכי הולך בדרך כל הארץ', פירוש - כמו אדם שהולך בדרך ודעתו וחשקו בכל המהירות לחזור לביתו".

אף כי מובן שהבעש"ט מדבר כאן במדריגות עליונות בעבודת ה', כמעלת הצדיקים העומדים תמיד בהתקשרות ודבקות תמידיות

האדם נמצא במקום מחשבתו

והנה, בענין מעלת הדבקות התמידית השייכת בכל אדם, מובא בספר חרדים (מצות התשובה פרק ד) וב'פלא יועץ' (ערך טיול) מאמר בשם רבותינו ז"ל: "בית המדרש הוא פרס לצדיקים ומאסר לרשעים". וביאור הדברים הוא, שבכל מצב יהודי יכול להיות קשור אל הקודש פנימה, או חלילה אל הצד ההפוך. למשל, איש ישראל העסוק במלאכתו כדי להביא טרף לביתו, אך בה-בעת הוא מחכה בכיליון עיניים מתי כבר יוכל לחזור לבית המדרש כדי ללמוד ולהתפלל; או שהוא מתעורר באמצע הלילה ובודק מה השעה, כדי לדעת האם כבר עליו לקום לעבודת הבורא - הרי שבוודאי מוקד חייו הוא הקודש ושם הוא נמצא.

לעומת זאת, ייתכן יהודי שמצבו הפוך, רחמנא ליצלן. הוא מגיע לתפילה בבוקר, אבל מביט בשעון כדי לראות מתי כבר תסתיים התפילה והוא יוכל ללכת לעבודתו. ואם שלח

רוצה שהעלון שלך יגיע לידינו?
סלפון אחד והוא בנתיב הנכון!
074-703-5009

נתיב פרו - היחיד שמגיע לכל בני הכנסת בארץ!
אלפי בתי כנסת נהנים כל שבוע מחלוקת עלוני שבת
בצורה הטובה והמשתלמת ביותר.

נתיבכפר
כנה מציינים בסוס

משפיעים לדורות

בעקבות גדולי משפיעי חב"ד

עבד

אלקים

העלם הצעיר שעמד לבוש בבגדי גימנסיה נכרית בשערי הישיב המעטירה וביקש להתקבל לשורותיה, וכשסורב נחרצות פרץ בבכי תמרורים • התלמיד שיגיעתו העצומה זיככה את מוחו ולבו, והיה לדמות שעליה אמרו "כזה ראה וקדש" • החסיד שעד שעותיו האחרונות עסק במשוש חייו – תורת החסידות ועבודת התפילה – ונלב"ע בדמי ימיו בפתע פתאום • מסכת חייו העילאית של המיוחד שבחבורה, הגאון החסיד רבי משולם ידידיה קוראטין זצ"ל, הנודע בשם ר' שילם • מדמויות ההוד שהעמידה ישיבת 'תומכי תמימים' בליובאוויטש, שנודע כעובד ה' מופלא ושימש כ'חוזר' על מאמרי הקודש של אדמו"ר הרש"ב זי"ע ומשגיח על לימודי החסידות בישיבה • מוגש עם היכנסנו לחודש בו מרבים בעבודת התפילה ולרגל יום השנה לפטירתו, ה' אלול • יָדִיד ה' יִשְׁפֵן לְבַיִת

הרב לוי יצחק הולצמן

לכדה בבית לקחה עמה את שילם, והשניים עברו לגור אצל בנה הבכור. האח שהיה 'מתקדם', שלח את ר' שילם לגימנסיה מקומית שגם בניו למדו בה, והרגיש שמילא בכך את חובתו ופנה לענייניו.

לא עבר זמן רב, והנער לא רק הצטיין בלימודים החדשים אלא גם עלה על בני אחיו. הדבר עורר את טינתה של גיטתו, ובסופו של דבר הוכרח שילם לעבור לגור אצל אחת מאחיותיו. אולם היא, ביחד עם בעלה, שכנעה את שילם לעזוב את הלימודים הכלליים וללכת ללמוד תורה בישיבה. דברי גיטו ואחותו נכנסו לליבו. אחרי הכל, זו הייתה הדרך שאביו הכין אותו לקראתה. כך החליף את חיי החולין בחיי התעלות בתורה ועבודה בליובאוויטש.

עד מהרה נודע כ'עובד' העוסק בעבודת התפילה בדרכי החסידות. את תפילתו תיאר תלמידו רבי נחום שמריהו ששונקין:

באולם הגדול התחילו כבר ללמוד וקול תורה אדיר, של המון התלמידים הלומדים בשקידה, ניסר בחלל. אך פה, באולם הקטן, עמד מספר מסוים של תלמידים, פניהם אל הקיר ומתפללים מקירות לבם. מכל הצעירים העובדים המאריכים בתפילתם, שעמדו ליד הקיר והתעמקו במחשבתם, הצטיין במיוחד "שילם דיסנר".

אל נא יתרעמו עלי שאיני מכתירו בתואר הראוי לו, שהרי בליובאוויטש עסקינן, וליובאוויטש בטבעה וחושה החסידותי, לא הורגלה ולא אהבה תארים. אדרבא, היא הרחיקה את התארים, ושם היו קוראים כל אחד בשמו ובשם עירו. שילם היה מהעיר דיסנר, ולכן קראוהו שילם דיסנר.

שילם היה בטבעו בעל מרה לבנה, וההעמקה באה לו ביגיעה עצומה. קשה היה לו להתעמק וקשה היה לו לרכז מחשבותיו. בעמדו בתפילה היה ניכר בו שהוא מייגע ומטריד את מוחו במאוד, אבל ברוב עמל ויגיעה הרגיל את נפשו בזה.

אך לאחר התפלה לא היה ניכר עליו שום דבר. עבודתו לא בלטה והיה מעורב מאד עם הבריות ובר דעת גדול בנגלה ובחסידות. כאשר נשא ונתן באיזה ענין, הן בנגלה והן בחסידות, היו דבריו מוטעמים מאד וערבים לאוזן השומע. הייתה לו הבנה בהירה וכוח שכלו היה חזק כדי לברר היטב כל דבר מסובך. וכאשר רק העמיק באיזה דבר, ומכל שכן בתפלה – הייתה העמקתו כל כך עזה עד שלא ראה ולא ידע מהנעשה אף בד' אמותיו.

על עוצמת דביקותו בתפילה יעיד מעשה שהתרחש כאשר באחד מערכי החורף, כשהסיקו את התנור באולם הישיבה בליובאוויטש, יצאו ממנו זיקים שאחזו בכותלי העץ של בית המדרש וגרמו לשריפה. כל התלמידים נבהלו ומיהרו לתפוס דליי מים לכבות את השריפה, אותם שאבו משתי בארות שהיו בחצר. ההמולה הייתה רבה והרעש הגיע עד ביתו הסמוך של אדמו"ר הרש"ב, שיצא מיד יחד עם בנו מנהל הישיבה, הוא אדמו"ר הרייזין, לבדוק מה מתרחש. כשהגיעו למקום השריפה, עקבו אחרי מאמצי התלמידים עד שכובתה הדליקה.

תוך כדי ההמולה הבחין הרבי בצעיר היושב מכונס באחת מפניות האולם וקורא שמע של תפילת ערבית. היה זה ר' שילם שהחל להתפלל בטרם פרצה הדליקה, וכשהתעמק ב"שמע" שקע לחלוטין ב'יחודא עילאה' ולא הבחין כלל בכל הרעש וההמולה סביבו. פנה הרבי אל בנו ואמר לו: "בשביל כאלה הייתה כוונת ייסוד תומכי תמימים".

ביום בהיר אחד אירע מחזה לא רגיל בשערי הישיבה. נער לבוש במדי הגימנסיה הנכרית עומד בפתח ומבקש להתקבל ללימודים. לא הייתה זו סתם 'ישיבה' בעלמא, אלא הישיבה הנודעת 'תומכי תמימים' בליובאוויטש, שהוקמה שנים ספורות קודם לכן ושמה יצא לתהילה כהיכל לשוקדי התורה בנגלה ובחסידות. המשפיע רבי שמואל גרונום שהיה ממונה על חינוך התלמידים, הביט בנער ובבגדיו המשוניים, והודיע מיד על סירובו. הוא לא יסכן את אוירת הישיבה בקבלת תלמיד ממחוזות זרים ורחוקים כאלה.

בשמעו את הסירוב הנחרץ, פרץ הנער בבכי תמרורים והביע את רצונו להיכנס לישיבה ולהתעלות בה בתורה ובעבודת ה'. בכוח רצונו העז עלה בידו להתקבל לישיבה, להפוך לאחד מפארי פירותיה ולימים אף לכהן בה כמשפיע לצידו של המשפיע הישישי רבי שמואל גרונום עצמו.

הנער המדובר היה רבי משולם ידידיה קוראטין, או כפי שכונה בקצרה בפי חסידים שלא הורגלו בגינוני כבוד של תארים: 'שילם'. בליובאוויטש מצאה נפשו הטהורה את אשר ביקשה, הוא נצמד למעיין החיים שנגלה לו והרווה את צימאונו העז במי תורת הנגלה והחסידות. בשקידה נפלאה התמסר ללימודים ולעבודת ה' על פי ההדרכה החסידית-חב"דית, ותוך זמן קצר כבר בלט בין האריות שבחבורת ה"תמימים" – בידיעותיו הרבות ובעבודתו את ה' בדחילו וברחימו, עד מיצוי הנפש.

'יחודא עילאה' בעת השריפה

מבין הדמויות שחיו ופעלו בד' אמותיה של הישיבה בליובאוויטש, הזהירה דמותו של ר' שילם. הוא חי עלי אדמות כשלושים וחמש שנה, מהן רק תשע עשרה שנה באווירה החסידית, ובכל זאת ניכר רישומו היטב בדברי ימי חב"ד, ועשרות שנים לאחר פטירתו היו תלמידיו ומשפיעיו מזכירים את שמו בסילודין.

ר' שילם נולד בשנת תרמ"ה בעיירה דיסנר שברוסיה הלבנה. נער בעל כשרון היה, רציני ומעמיק ביותר. הוריו היו אנשים פשוטים, אך מסרו את נפשם על חינוך ילדיהם למרות פרנסתם הדחוקה. בטרם הגיעו למצוות נפטר אביו ר' יהושע. האלמנה שהתקשתה להישאר

שנה 'רדומה' או מאמר 'רדום'

בגשמיות הוא כנראה שמע, אך זה כלל לא דיבר אלי. הוא היה מופשט מ'ישות' ומונח לגמרי בעניין, וכביכול לא שמע את משמעות העניין. כשלעצמי אני חושב, שזה שהרבי אמר עליו שהוא "לא שומע", היא מעלה גדולה יותר ממה שהרבי שיבח אותו שהוא מבין 'דק' יותר!"

משגיח ומשפיע – לדורו ולדורות

בקיץ תרס"ח נשא ר' שילם את זוגתו מרת גוטא ביילא שהייתה מגזע היחס של גדולי חסידי חב"ד בדורות עברו, בתו של הגאון החסיד הרמ"מ הילביץ אב"ד זעמבין ונכדתו של החסיד הנודע רבי אברהם לנדא מזעמבין. "שילם נשא אישה ויצא לאויר העולם, אך "עבודתו" לא נשתנתה", העיד תלמידו הרב ששונקין. "כאשר בא לליובאוויטש בפעם הראשונה אחרי נישואיו, ראה אותו הרבי ושמת מאד, כי בהיותו בישיבה טרוד בעבודתו, לא הקפיד על מראהו החיצוני, וכעת, כאשר בא בלבושים יפים ונקיים, כיאות לאיש מסודר, נהנה הרבי מאד.

הרב הדומה למלאך. תואר פני אדמו"ר הרש"ב ז"ע

"לאחר זמן מינה הרבי את שילם לפקח על לימוד החסידות בישיבה. שילם מסר עצמו לעבודה זו בכל נימי נפשו, ובאהבתו היתירה לאחיו התמימים, דיבר על לבם והשפיע עליהם להוציא אל הפועל את לימוד החסידות אשר הם לומדים. דבריו היוצאים מליבו הטהור היו נכנסים ללב התלמידים וכל התלמידים אהבוהו אהבה עזה. בימיו עלו ונתעלו תלמידי האולם הגדול במעלה העליונה."

בעת היותו משגיח, היה ר' שילם גם משפיע לחסידות בישיבה. המשפיע רבי שמואל גרונוס אסתרמן, שסירב לקבלו לישיבה בתחילת דרכו, רצה לרמוז פעם שתלמידו ר' שילם השיג אותו בהרבה והביע זאת בדרך משל: מעשה בתרנגולת שדגרה על ביצת ברווז עד שבקע. כעבור זמן, כשהגיעה התרנגולת עם אפרוחיה לשפת האגם, החל הברווזון לשוט הרחק מהתרנגולת...

"כשם שבשאר דברים דרש ר' שילם מתלמידיו התאמצות, הרי שכן גם בנושא התפילה", סיפר תלמידו רבי אברהם דריזין ("ר' אברהם מאיארער"). "תפילתו שלו עצמו הייתה דוגמא נפלאה להתאמצות. ראו זאת בשעה שהיה מתנענע בחוסר מנוחה תחת טליתו כשהוא חורק בשיניו מרוב התאמצות הבאה מהתרכזות בתפילה. פעם ניגש אליו אחד החסידים הקשישים, כמדומני הרב מפולטבה, רבי יעקב מרדכי בופלוב, שהתפעל מצורת התפילה הזו, ושאל אותו: "אמור לי במה התפללת היום?" כוונתו כמוכח הייתה לשאול איוו התבוננות הובילה אותו להתאמץ כך בעת התפילה..."

ואילו תלמידו הרב ישראל גייקובסון סיפר בזכרונותיו על ההתוודעות המיוחדות של ר' שילם: "מאופן עבודתו בישיבה

בלילי שבת ויום טוב נהג הרבי הרש"ב לומר מאמר חסידות בהיכל הישיבה בליובאוויטש. לאחר מכן היו ה'חוזרים' עוסקים בחזרת המאמר, כאשר ר' שילם בראשם (ראה מסגרת). מעלתו הייחודית לא הייתה בכוח כשרונו, אלא ביגיעה העצומה שלו לתפוס ולכוון בכל פרט של רעיונות החסידות. "בליובאוויטש החזיקו מר' שילם עוד יותר מחסידים גדולים שהתפרסמו אחר כך", סיפר ה'חוזר' ר' יואל כהן כפי ששמע מפי זקני החסידים. "הוא היה דמות של 'כזה ראה וקדש' כביכול. התייעץ ועבד הרבה, היה דוגמה ומופת כיצד 'תמים' צריך להיראות. בזמן אמירת המאמר לא היה עומד קרוב לרבי, אלא רחוק קצת כדי שלא יפריעו לו. היה מרוכז ומקשיב ביגיעה רבה, ידיו היו מונחות על רקתו בתנועה של ריכוז וכל נשמתו האזינה למאמר. מספרים שהתעמק כה הרבה בדברי הרבי, עד שלפעמים היה יודע לומר על מה ידובר במאמר הבא!"

מלאכת ה'חזרה' דרשה זמן ומאמץ רב, דבר שבא לידי ביטוי מיוחד בזמני החגים כאשר אמר הרבי מאמרי חסידות רבים בסמיכות זה לזה. שנה אחת חל ראש השנה בימי חמישי ושישי, ובעקבותיו היו כל חגי תשרי בסמיכות לשבת קודש, ועל כן אמר הרבי ריבוי מאמרים באותו החודש. בשמיני עצרת ושמחת תורה, שחלו אף הם בימי חמישי ושישי, הורגש הדבר במיוחד, שכן אז אמר הרבי מאמרים הן בשמיני עצרת, הן בשמחת תורה, והן למחרת, בשבת בראשית.

ר' שילם לא מצא מנוחה לרגע: המאמר, החזרה, ההקפות, התפילות – בקושי עשה 'קידוש', וספק אם אכל משהו במשך שלושת הימים. מלבד זמני התפילות, עבד ללא הפסק: 'חזרה' עם ה'חוזרים', כניסה ל'חזרה' אצל הרבי, 'חזרה' נוספת ולאחריה 'חזרה' בפני הציבור. במוצאי שבת בראשית, לאחר הבדלה, נפל והתעלף. כל המאמצים להשיב את נפשו ולעוררו מהתעלפותו לא נשאו פרי. הוועקו רופאים שנתנו סמי מרפא, אך משהללו לא הועילו הביעו הרופאים חשש לחייו.

נכנסו החסידים בבהלה אל הרבי וסיפרו לו על המאורע. הקשיב הרבי לדבריהם ואותות התרגשות לא נראו על פניו, אלא הורה להם להכניסו למיטה ולהניח לו לנוח ככל שיידרש. הוא שכב כך במשך שעות ארוכות, וכשהתעורר היה אדם חדש, בריא לגמרי.

מעשה נוסף הכרוך במאמץ ה'חזרה' התרחש לאחר נישואיו, היה זה בראש השנה כאשר ר' שילם שכב לנוח אחר הצהריים בכדי שיהיה בכוחו להתרכז היטב במאמר של ליל ב' דראש השנה. כאשר הבחינה חמותו כי הוא הולך לנוח, שאלה אותו בפליאה: היתכן, והלא מי שישן ביום ראש השנה "דמיך מזליה" (=מזלו נרדם). הגיב ר' שילם בחדות: אין "דמיך מזליה" יותר מאשר לא להיות מוכן למאמר של הרבי... כלומר, דווקא דאגתו להיות ערני לשמיעת דברי אלוקים חיים בראש השנה היא שתועיל לו לשנה שלימה של עבודת ה' במיטבה.

מספרים שפעם נכנסה משלחת של בחורים מתלמידי הישיבה לרבי וטענה שהבחורים לא מבינים היטב את המאמרים שאומר הרבי, וההתעסקות בלימוד החסידות, העוסקת בנושאים מופשטים ודקים, היא מלאכה קשה מאד. הרבי השיב להם: "נו, ומה בכך ששילם מבין קצת יותר ב'דקות'... כלומר: אתם אכן מבינים, אלא שישנה הבנה יותר דקה כמו אצל ר' שילם, אך אין זו סיבה להתלונן.

כאשר סיפר זאת החוזר ר' יואל כהן, הוסיף ואמר: "ר' שילם עצמו עמד גם הוא בין הבחורים, והרבי העיר: "ער הערט נישט" [=הוא לא שומע].

בית שמגדלין בו תורה ותפילה. 'האולם הגדול', היכל בית המדרש של ישיבת 'תומכי תמימים' בליובאוויטש ששוחזר בשנים האחרונות

”יושבים ונהנים מזיו הקדושה”

תיאור מעמד אמירת מאמרי החסידות בליובאוויטש וה'חזרה' של ר' שילם + מזכרונות תלמידו הגה"ח רבי נחום שמריהו ששונקין זצ"ל

השבת בליובאוויטש הייתה כולה מוקדשת לחסידות. מדי שבת בשבתו היה הרבי מופיע בליל שבת קודש ואומר מאמר חסידות לפני התלמידים והאורחים. מקרב תושבי העיירה עצמה היו באים מעט מעט מזעיר לשמוע את המאמר, פרט לרב העיר וכמה מהבעלי-בתים מחשובי העיר ונכבדיה. בתחילה אמר הרבי את המאמר באולם הקטן, וכאשר נתרבו התלמידים והאורחים, עברו לאולם הגדול.

ביום שישי אחר תפלת המנחה העמידו ארבעה שולחנות ארוכים באמצע האולם, בחלל המרובע העמידו כיסא והרבי ישב עליו. מצדו השני של השלחן, ממולו, עמד תמיד בנו [אדמו"ר הריי"צ זי"ע], ורק השולחן הפריד ביניהם. סביב השולחנות עמדו התלמידים והאורחים. כיון שחפצו של כל אחד אדיר היה לראות את פני הרבי, היו דוחקים זה את זה ופניהם וגופם נתמלאו זיעה, ודוחקא דמצוה, כמאמרם: "אגרא דכלה דוחקא".

משהחזיק כל אחד במקומו, פתחו המנגנים בשירים וזמרו. הנגינה הייתה רבת גוונים: היו ניגונים של מרירות וניגונים של שמחה. הניגונים רוממו את הנפש והשומעים הרגישו ביוצאם מן החול אל הקודש. כשראיתי בפעם הראשונה מחזה קדוש ונהדר זה, כאשר על כולם חופפת קדושת השבת, פני כולם מאירים, וכולם כאחד שומעים את הניגונים שובי הלבבות מתוך חרדת-חדוה ונעימות - נתבטלו כל חושי ולא ידעתי את נפשי באיזה עולם הנני נמצא.

כניסת הרבי לאולם הטביעה רושם אדיר, בלתי טבעי, על הכל. הוא היה גבה קומה, משכמו ומעלה גבוה מכל העם. בחול הרבי חובש כובע של משי, ובשבת חובש היה כובע עגול, "שטריימל" של סובל מהודר. כשהיה יוצא מביתו שבחצר אל האולם לומר את המאמר, היה לובש בגד משי עליון על כתפיו ומטפחת משי צחה לבנה כשלא כרוכה על צווארו. אך נשמעו פעמי צעדיו של הרבי, מיד הושלך הס. הניגונים פסקו ופני הכל פונים מזרחה. וכשהופיע נדמה היה כי מלאך ה' צבאות הופיע באולם. הוא היה נכנס במתינות, עיניו מפיקות חן, ויושב על הכיסא לנוכח אלינו.

זמן מה היה יושב בדומיה, כשהרבי ובנו מסתכלים זה בזה. אחר כך היה פותח בקול חרישי את המאמר. מרגע לרגע גבה קולו, עד שהפך לקול אדיר חוצב להבות אש. פניו פני להבים ודומיה שורת בכל הזמן של אמירת המאמר; הכל עשו אונם כאפרכסת לשמוע דברי קדשו של הרבי. מחזה נהדר זה היה נמשך, בדרך כלל, לא פחות משעה וחצי, ולפעמים כשעתיים. המאמר היה עושה רושם אדיר על כל השומעים - ואפילו על אלה שאזנם לא שמעה מעולם דברי חסידות. הדברים הקדושים שיצאו בלהבת אש קדש, מלב קדוש, היו חודרים אל הלבבות.

השומעים היו עומדים צפופים - פרט לאחד שעמד תמיד מחוץ לקהל השומעים. הוא היה ירא מאד שמא יבלבלו אותו, ולכן עמד מרחוק, בעיניים עצומות, ידו על מצחו, ומקשיב רב קשב לכל מלה והגה היוצאת מפי קדש הרבי. אחד ומיוחד זה היה "שילם" שלנו.

לאחר שגמר הרבי את המאמר, התפלל כל הקהל ערבית, ולאחר התפילה הלכו רוב התלמידים והאורחים לקיים סעודת שבת. אך מספר מסוים של תלמידים ואורחים, היה מתקבץ ומתכנס למקום אחד, כדי לחזור על המאמר. הללו היו חוזרים על המאמר בלשונו ממש. היו בין התלמידים בעלי כשרון ובעלי תפיסה נעלים שקלטו היטב את המאמר, אך החזרו העיקרי היה שילם. אף שלא ניחן בכשרון התפיסה כמותם, אך ביגיעתו העצומה והנהירה לשמוע, להאזין ולהקשיב - הצליח לדעת את המאמר טוב מכולם. הוא היה פותח בחזרה על המאמר והם היו עוזרים לו. מכאן אתה למד כמה גדולה היגיעה, כמאמר רז"ל: "יגיעת ומצאת תאמין", כי שילם, ביגיעתו העצומה - עלה במעלות על כל בני גילו!

זמן רב חלף עד כי עלה בידם לצרף את המאמר, ורק כאשר גמרו, התפללו גם הם והסבו לסעודת ליל שבת קדש. אף שהשעה הייתה כבר מאוחרת, נתקבצו לאחר הסעודה עוד הפעם וחזרו על המאמר לכל יישטמ מהם, ורק אחר כך הלכו לישון קמעה.

בהשכמה, הלך שילם ועוזריו, ועוד כמה אנשים מכובדים מהאורחים, לבית הרבי ל"חזרה". בחזרה זו לא הרשו לאנשים רבים להיכנס אל הרבי. הרבי היה יושב ושילם חוזר לפניו את המאמר. ואם חיסר כמה מלים או שקשר העניינים היו מעורבבים, היה הרבי מזכירם ומיישרם, ולפעמים מבאר איזה דבר קשה במאמר. אחר כך יצא שילם וחזר על המאמר. המאמר כבר נקלט היה במוחו בשלימות וחזר עליו בטוב טעם. אחרי התפלה וסעודת שבת חזרו על המאמר גם העוזרים, אך הכל ביקשו לשמוע דוקא מפיו של שילם.

גם את צאת השבת, עידן רעוא דרעוין, ליוו בניגונים יפים ומושכי לב. וכך היה הנוהג: בבית הכנסת שבאולם הקטן, הייתה מתכנסת קבוצת מנגנים אחרי תפלת המנחה של שבת לעת ערב, והיו מנגנים ניגונים לבכיים שונים עד שעה מאוחרת בלילה. כל אחד הרגיש כי שעת רעוא דרעוין היא, וגעגועים נפשיים היו מתעוררים אז לבורא העולמים; הנפש הייתה מתרפקת על דודה.

כאשר נטו צללי ערב, עת היה מחשיך ובא. בחול, אין אתה סובל את החושך ובכל כוחך אתה משתדל לגרשו. לא כן בליובאוויטש, בשבת קודש לעת ערב, בעת השתפכות נפשות המנגנים - אשר גם נפשות השומעים היו נמשכות ומשתפכות עמם. באותה שעה ששילם היה חוזר שוב על המאמר של הרבי, שידע אותו על בוריו, ובהברתו הטובה עליו היה חוזר עליו בהשעמה מיוחדת - אותה שעה החושך לא החשיך לנו; או נתקיים בנו הכתוב: "כי אשב בחשך ה' אור לי". אדרבא, דוקא ברגעים ההם היינו מרגישים, בהרגשה יתירה, איך קדושת השבת חופפת עלינו, מעין עולם הבא ממש; יושבים ומתענגים, יושבים ונהנים מזיו הקדושה. ■

ועבודתו' בתפילה, וכן מאופן דיבוריו בהתוועדות, ראו שזהו יהודי 'עובד', המתייגע בלי שום 'קולא' והחזקת טובה לעצמו. באופן כזה הוא גם תבע מהזולת לנהוג. כמעט בכל ליל שישי, ולפעמים פעם בשני שבועות, הייתה נערכת התוועדות אצל המשפיעים, משעה 11 בלילה עד קרוב לאור היום. זכורני שבהתוועדות אחת בבית המשגיח ר' שילם (כמדומני בראש-חודש אדר תרע"ד) הוא דיבר אודות ישות מלימוד, ובפרט מלימוד יורה-דעה על מנת להשיג סמיכה להיות מורה הוראה.

"בין הלומדים יורה-דעה היו גם "חסידים" שבוחרים" ואמר להם ר' שילם במליצה חסידית: הלומדים על-מנת להיות רבנים הם 'מוכרי שמרים', כי אז ברוסיה היה נהוג בכמה עיירות שאחת מההכנסות של הרב הייתה ממכירת שמרים, והשמרים הלא מחמיצים ומגביהים את העיסה ומבואר בחסידות שחמץ מורה על ישות והגבהה..."

עוד סיפר על התוועדות אחרת שנמשכה לילה שלם: "נושא אחד שנשאר בזיכרוני ממה שדיבר בהתוועדות: עניין החסידות הוא להוציא את נקודת היהדות הפנימית שלמעלה מטעם ודעת. חסידות חב"ד הראתה את הדרך איך להוציא לגילוי את הנקודה הזו, שתהיה בגילוי בפנימיות בכוחות האדם. כל רבי בכל דור גילה את העניינים האלוקיים בערך הכוחות הפנימיים של השכל והמידות של בני דורו, שיוכלו גם הם, בכוחות השכל והמידות שלהם, לגלות את הנקודה הנ"ל ולהיות "פנימיות-דיקע חסידישע אידן", כל אחד לפי מצבו".

גיסו הרב אלתר הילביץ סיפר על זכרונות ילדותו: "לקראת שבועות תרע"ד לקחני אבי עמו לליובאוויטש. הייתי אז ילד צעיר, כבי 8, אך דמותו של גיסו ר' שילם לא משה מנגד עיני. הוא ישב ליד שולחן במרכז אולם הישיבה והיה שקוע במחשבה. לפעמים היו יכולים להבחין שהוא לא נמצא בעלמא דין. במחשבותיו הוא נמצא בעולמות עליונים. הוא גם השגיח על לימודי החסידות ויחד עם זאת לא התנתק ממחשבותיו. כשהתבגרתי יותר הבנתי - וזו היא דעתי הפרטית - שזה היה לגביו חלק מההשגחה. הוא רצה שהתלמידים יראוהו במצב כזה ויבינו מה פירושה של "השגחה" ומה פירושה להישאר צמוד למחשבה. אין נתק בנייהם".

תיאור מעניין על אותם ימים מופיע בספרו של ד"ר ישראל גוטין, שלמד בליובאוויטש משך זמן מה ולמרות שרוחות התקופה גלגלו אותו למחוזות אחרים, נחרט בנשמתו הרושם העז של חיי הישיבה ובכללם דמותו של ר' שילם, וכך כתב: "ביום השבת אהבתי לשמוע מפי ר' שילם את הווריאציות החב"דיות שלו בזמן התפילה, ביחוד בזמן קריאת-שמע. בווריאציות אלו הייתי מרגיש איך הוא מתרפק ומתחנן לפני הקב"ה. לפעמים היו עיניו זולגות דמעות, ואני הייתי נרגש מהאמיתות שבתפילתו.

"ר' שילם, יהודי בגיל העמידה, עם הדרת פנים ועם זקן שחור. בזמן ההתוועדות היה אומר תמיד, שכל יהודי צריך להרגיש את עצמו מאושר בזה שהוא יהודי, ומי שאין

אחת מה'הנחות' של ר' שילם ממאמרי החסידות של אדמו"ר
הרשב"א מליובאוויטש משנת תרס"ו, ששרודו בכתב ידו, ועליה
רשם אדמו"ר הריי"צ ז"ע: "הנחת שילם מדיסנא"

לו הרגשה כזאת אינו ראוי שהאדמה תישא אותו על גבה. היה קם מהשולחן כשפניו מביעים שמחה ואושר, רוקד עם הבחורים ושר. אחרי כן היה יושב על השולחן ומדבר על סוד הצמצום ואיך שהכל הבל לגבי האיץ-סוף. את הרעיון הזה היה מבטא בניגונים אלו. הוא היה מסביר שאת האיץ סוף יכולים להרגיש על ידי התבוננות בגדולתו ורוממותו, שהוא יש המוחלט, וגם על ידי נגינה, ביחוד בעת התפילה, והיה שר את הווריאציות החב"דיות שלו החמימות, העדינות והנאצלות."

על אופן לימודו העיוני בחסידות מעידים דברי תלמידו רבי שאול ברוק. היה זה כאשר למד עם חברו בישיבה בליובאוויטש את 'המשך' המאמרים "שמח תשמח" תרנ"ז. ר' שילם, שהיה המשגיח על לימודי חסידות, ניגש אליהם בעת לימודם וביקש שייסבירו לו אודות עניין מסוים שנידון במאמר, מפני מה הובא במאמר זה? השיבו התלמידים, שלמרות שאין הנושא נוגע ישירות לתוכן המאמר, אך הוא הובא בו בהמשך לפרט מסוים שהוזכר במאמר, כך שהמאמר עבר מענין אחד למשנהו.

ר' שילם נחרד מהדברים: "וכי רצונכם לומר, שהמאמר הוא חלילה 'פורים קידוש'?! זהו 'קידוש' היתולי הפותח בתיבות הקידוש 'יום השישי ויכולו השמים', וממשך בפסוק הפותח בתיבה האחרונה של קודמו, 'השמים מספרים כבוד', וכן הלאה "כבודו מלא עולם"... וכך החל לבאר להם באריכות את הנקודה המרכזית אותה רוצה הרבי לבאר ב'המשך' מאמרי חסידות אלו, וכיצד לצרוך זה עליו להקדים ולהסביר כמה מושגים לפני זה, ובכדי שמושגים אלו יהיו ברורים נוקקים לכל הפרטים שבמאמר.

"תשובה טוב לעשות כשמתכסים בטלית"

בעת מלחמת העולם הראשונה, בשנת תרע"ח, בעקבות החשש מפני התקרבות הצבא הגרמני לכיוון ליובאוויטש, כמו גם התייקרות המחיה והמחסור שהחל לשרוד באזור בגלל הקרבה לחזית המלחמה, החלה ישיבת תומכי תמימים להעביר את משכנה מליובאוויטש לערים המצויות בתוככי רוסיה. ר' שילם ותלמידיו היטלטלו בדרכים, רצוא ושוב, עד שהגיעו בקיץ לעיר קרמנצ'וג.

"בקרמנצ'וג קיבל את פנינו הגביר האדיר ר' הירש גוראריה, מחשובי חסידי חב"ד, אשר הקציב לישיבה מקום לימודים ומגורים בביתו הפיפה, אשר היה בן שלוש קומות ובו עשרות חדרים. הישיבה הסתדרה בקומה הראשונה, ללימודים וללינה, בקומת המרתף היה המטבח, ואילו בקומה העליונה גר ר' שילם ומשפחתו". כך סיפר תלמידו הגאון רבי זלמן שמעון דבורקין, לימים רב קהילת חב"ד בחצר הרבי בניו יורק. "דירתו של ר' שילם הייתה בקומה השלישית באותו בניין", שח ר' אברהם דריזין. "אז לא היו ברזי מים בכל הקומות, והיו ממלאים מים בדליים מבור שהיה במרתף. לר' שילם, שברוב חסידותו לא רצה שישרתוהו, הייתה בעיה: באמצע היום לא היה יכול להעלות מים למשפחתו, כי מי זה מהתלמידים שיראה את המשפיע עולה עם דליים

להם שהם נחשדים בקשר עם הפושע ועל כן יסיימו כעת את חייהם בעמדם מול כיתת יורים.

"אמי החלה להתווכח עמם: מילא אנו המבוגרים, אך מה חטאו הילדים? - הרוצחים השתכנעו מדבריה ואנו הילדים הוצאנו אל מחוץ לקבוצה. לפתע הגיע חייל הודיע לאנשי הכנופייה שעליהם להתייצב מיד לפני מפקדם. הללו מיהרו לעזוב את המקום וכל הדיירים, ביניהם אבי ואמי, ניצלו ממוות.

"לאחר הגם הגלוי ניגש אחד מידידי של אבי ובירכו בברכת "מחיה המתים", כשהוא מוסיף שיש לקנא בו על התשובה שעשה בעמדו מול לוע המשחית. ענה לו אבי: כשעומדים עם המשפחה מול קני הרובים קשה לעשות תשובה. תשובה טוב לעשות כשמתכסים בטלית... אחרי המאורע הזה, עברה משפחתנו לגור בבניין הישיבה, באחת הקומות העליונות".

ה'קרן' של 'תומכי תמימים'

המלחמה והמהומות ששררו באותם הימים הביאו בכנפיהן גם מגיפות ומחלות קשות, אחת מהן הייתה מגפת הטיפוס שהשתוללה בחוץ והפילה חללים רבים. בשבת קודש ד' אלול תרע"ט חלה ר' שילם לפתע במחלת מעיים, ומצבו הורע במהירות מחוסר טיפול רפואי כדבעי. הוא סבל קשות אך לא הוציא הגה מפיו ולא התלונן לא לפני אשתו ולא לפני בני ביתו האחרים. למחרת, ביום א' ה' באלול, החזיר

את נשמתו לכוראו והוא בן 35 בלבד.

על פטירתו הפתאומית סיפר תלמידו ר' אברהם דריזין: "בקריאת התורה בשבת האחרונה לחיי כיכדו את ר' שילם במפטיר, ר' שילם קרא את ההפטרה כרגיל ובכלל לא שמנו לבנו לכך שאינו מרגיש בטוב. באותה שבת גמר להתפלל בשעה 5 אחר הצהריים. הוא היה אדם גבוה ורחב כתפיים וכלפי חוץ נראה היה כבריא לחלוטין. רק אחר פטירתו הפתאומית לאחר השבת התברר שמזה כבר כמה ימים שחלה במחלת הטיפוס, אלא שהחזיק את עצמו בכדי שאף אחד מהתלמידים לא ירגיש בכך". בנו ר' שניאור זלמן העיד כי איש לא חש במחלתו של אביו, עד כדי כך שאפשרו לו לחזור מאמר חסידות בזמן 'רעוא דרעוין' כדרכו, אף שכבר היה במצב אנוש.

במסע ההלוויה אחר מיטתו של ר' שילם צעד גם המשפיע הישישי רבי שמואל גרונם אסתרמן. בחורי הישיבה ראו אותו ממלמל בשפתו והסתקרנו לדעת מה הוא אומר. ניגשו לצעוד על ידו ושמעו אותו אומר לעצמו חרש: "זעכצן יאר האט ער געדינט דעם אויבערשטן" (=16 שנה הוא עבד את ה'). הבחורים התפעלו מאוד מהערכה זו, שכן ידוע היה שהמשפיע רבי שמואל גרונם לא היה מוציא מפיו דברים סתם כך, ולפני כל מילה שאמר היה חושב כמה פעמים.

כשהגיעה לרוסטוב הידיעה על פטירתו הפתאומית, נאנח הרבי הרש"ב ואמר כשעיניו זולגות דמעות: "אדם כשר היה שילם", והוסיף: "משפיע כזה לא ימצא במהרה". היו מזקני החסידים שזכרו בביתוים אחרים של הערכה מופלגת שהרבי היה אומר על ר' שילם, ומעל כל אלה: "ברוד [ר' דוד קיבמן (הורודוקר)] ובשילם הוצאתי את ה"קרן" של תומכי תמימים, כל שאר התלמידים הם כבר רווח נקי..." ■

"הרחיקו עצמכם מהרגש עצמו וישות עצמו"

תודתנו נתונה להרה"ח הרב יצחק וילהלם מ'ספריית ליובאוויטש' על תצלום כתבי היד

לידי הגיעה אגרת שכתב ר' שילם לתלמידיו בימי הסער של מלחמת העולם הראשונה, כאשר תלמידי הישיבה נאלצו לעזוב את ליובאוויטש מפני החזית הקרבה. במכתב זה ניכרת דאגתו ומסירותו החינוכית, ובהמשך הדברים אף מיישב שאלות שונות ששאלו אודות ענייני חסידות:

ב"ה. ד' שבט תרע"ח, ליובאוויטש.

תלמידים יקרים, תמימים חביבים, יעמדו על הברכה מעתה ועד עולם!

הידיעות ממצבכם הבלתי מסודר כלל והבלבול שעל ידי זה בלימודיכם נגע עד תוך פנימית לבבנו. רוחנו הסוער לא יקום לדממה עד אשר אי"ה בע"ה תסתדרו בכל ענייניכם הרוחניים והגשמיים.. ונקוה לה' אשר אם תתנהגו כן יסתדרו ענייניכם בע"ה ותוכלו להשלים כוונת עטרת ראשנו כ"ק אדמו"ר שליט"א, והרחיקו עצמכם מן ההרגשים הגסים של הרגש עצמו וישות עצמו, ותנו עצמיכם רק להשלים הכונה הנרצית, וחיו חיי אחוה וידידות ביניכם כיאות לתמימים. והודיעו לנו כמה למדתם בכל חודש בנגלה ודא"ח, וכתבו לנו מכתבים תמידיים להודיענו מכל אשר אתכם..

יעזרכם השם יתברך ללמוד בשקידה טובה ובמונחה, וכשיתקבלו ידיעות שהוא כן, תחיה נפשינו ממש.. והנני נשאר ידידכם ואוהבכם באמת, חפץ הצלחתכם ברוחניות ובגשמיות, דואג לטובתכם ומצפה לשמוע מכם אך טוב תמיד כל הימים.

אחד מחברי הועד, ש. קוראטין

מלאך מליץ אחד - מני אלה!

גרעין תמר יבש ועתיק יומין הצליח לנבוט מחדש אחרי אלפיים שנה, ואנו לא נוכל לצמוח ולעלות מחדש על דרך המלך? < אם חברי הסנהדרין, שהם חכמים מחוכמים, לא מוצאים כל צד של זכות לנידון, כנראה שהזכות נסתרת ונעלמת - אבל בוודאי ישנה < החסיד הרשב"ץ לא כיחש כשאמר שטעה בהכרת מעלותיו, ובכך הראה לנו דרך סלולה ליישוב השאלה: תשובה נכונה מהי

להיות. פרשתנו היא הפרשה איתה ניכנס לחדש אלול, חודש הרחמים והסליחות וחדש של חשבון נפש על מצבנו הרוחני, ויש לה מסר חשוב ויסודי מאוד ליצירתו של כל תהליך לתיקון אישי, כך שאכן יצליח וישיג את מטרתו ויעדיו.

מה אירע לחברי הסנהדרין?

פרשתנו המתחילה בציווי "שופטים ושופטים תיתן לך בכל שעריך... ושפטו את העם משפט צדק", עוסקת רבות במצוות הדיינים.

הלכה מפורסמת בדיני הסנהדרין היא דינו של רב כהנא, ולפיו "סנהדרין שראו כולם לחובה - פוטרים אותו". כלומר, אם כאשר דנו משהו בעוון המחייבו מיתת בית דין, נחלקו הדעות לגבי הרשעתו אלא שהיה רוב מספיק להמיתו - ממיתים אותו; אך אם חברי הסנהדרין כולם סברו פה אחד כי יש להמיתו, "פוטרים אותו"!

רבים שאלו: מה ההיגיון מאחורי דין זה? והלא לכאורה הרשעה פה אחד חזקה ומוחלטת יותר מהרשעה על בסיס רוב בלבד. וכי דווקא נחרצותם של כל חברי בית הדין בדבר הרשעתו של הנידון וחיובו בעונש מיתה, הופכת את הקערה וממלטת אותו מעונשו?

ביאורים שונים נאמרו בכך, ומהם ביאורו של המהר"ץ חיות שזה עיקרו:

נאמר בתורה "והצילו העדה", ומכך למדים שעל הדיינים מוטלת החובה לנסות

ולהציל את הנאשם מאשמה, אם רק יש פתח לדבר, כמוכח. אשר לכן, אם חרף הוראה זו לפשפש ולחזור אחר זכותו של הנאשם - ראו כולם

רגשות אשם וייסורי מצפון מזוהים מאוד אתנו, בני עם ישראל. כך לדוגמה, פעמים רבות בהיסטוריה העולמית ועד ימינו אלה, כשהתעוררה יוזמה לתיקון עוולות והפצת צדק ויושר נטלו היהודים בה חלק מרכזי או אף היו מחולליה. תמיד פעלו למען החלש, הנדכא והעני, שמרו על ערכי המוסר על פי תורת אמת ופשפשו במעשיהם באורח קבע. בהקשר זה ידועה גם "האשמתו" הקשה של הצורר הנאצי ימ"ש ולפיה "המצפון הוא המצאה יהודית"...

מצפון מפותח אמנם נובע ממקום נפשי הגון וטוב, אך עלול להפוך לרועץ לבעליו אם אינו מווסת ומבוקר דיו. יש אנשים שכל חייהם עוברים עליהם עם רגשות אשם, גם כאשר אין לכך הצדקה אמיתית ובוודאי שאין בדבר תועלת. זו יכולה להיות האשמה עצמית של האדם בדברים שכלל לא היו בשליטתו; זה יכול להיות רגש אשם של שורד אסון - "למה דווקא אני ניצלתי?!" באיזו זכות אני חי כאשר חיי קרוביי/חבריי נגדעו באחת?!", או גם "איך לא הבחנתי בילד כשהוא רץ לכביש?!", וזו יכולה להיות ביקורת סתמית מוגזמת על עצמי - "אמנם התפללתי/למדתי תורה/קיימתי מצווה בצורה סבירה, אבל זה היה צריך להיות הרבה יותר טוב..." ועוד.

כשהמצפון ורגשי האשם עובדים שעות נוספות ומייסרים את האדם ללא הרף, הם עלולים להתברר כהרסניים. הם יסחטו ממנו את כל משאביו הנפשיים בהתחפרות בכישלון ובהלקאה עצמית, ולא יותירו לו די כוח לשינוי חיובי ועשייה ברוכה. במקום להוביל לתיקון, הם יקבעו אותו בתוך הבעיה. לעומת זאת, כשמתעוררים רגשות אלו לתשובה במיניון הנכון, בזמן הנכון ומסיבות נכונות - תועלת גדולה בצדם. ההבנה ששינוי או על כל פנים יכולנו להיות במקום אחר לגמרי, היא הזרע ממנו נובט תהליך חיובי של שינוי, תיקון ותשובה. היא המניעה ומדייקת תנועה של צמיחה והשתפרות, כאשר ההווה עדיין איננו המצב הרצוי ואינו ממצה את מי שאנחנו יכולים

כיצד יעלה על הדעת שחברי הסנהדרין נחפזו מדי בדינו של אדם והתרשלותם היא שהביאה אותם לפסיקה פה אחד שחייב הוא מיתה? האם נחשוד בהם שלא קיימו ח"ו כראוי את מצות התורה לתור אחר זכותו ולהצילו?

לחובה", מתעורר החשש שמא הדיינים התרשלו במלאכתם ולא עשו די כדי להציל את הנאשם. אחרת, איך ייתכן שלא נשמע ולו קול אחד בוודד שלימד עליו זכות וסבר לפוטרו? ובכלל, כדי להגיע לבירור וליבון אמיתי של כל דין או סוגיה שהם, מוכרח שיהיה איזה שהוא צד אחר, קול נוסף שיציע הסתכלות אחרת על הדברים. ואם אלה חסרו ומשום מה "ראו כולם לחובה", מבלי יוצא מן הכלל, אין מנוס מלפטור את הנאשם.

אגב, ר' שמחה בונים מפשיסחא הסביר כך את האמור בתפילות הימים הנוראים: "באין מליץ יושר מול מגיד פשע, תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט וצדקנו במשפט". לכאורה, איזה "דבר חוק ומשפט" יש לקב"ה לומר כאשר "אין מליץ יושר" בעדנו? זהו הרי מצב בעייתי מאוד, ומדוע שיזכה אותנו חרף ריבוי הקטגורים ומגיד הפשע? אלא שבמצב זה יש לקב"ה לפעול על פי הדין הנזכר - "סנהדרין שראו כולם לחובה, פוטרים אותו". ממילא, אם אין "מליץ יושר מול מגיד פשע", הרי שעל פי "חוק ומשפט" זה יש לקב"ה "לצדקנו במשפט"...

אלא שעל הסבר זה בדין "סנהדרין שראו כולם לחובה" הקשה הרבי ז"ע (אוצר לקוטי שיחות, פרשתנו - ראו שם באריכות נפלאה): הלא דרישות הסף לסנהדרין קטנה שדנה במחויב מיתה, וביתר שאת בסנהדרין גדולה של שבעים ואחד, היו מחמירות ביותר. כך כותב הרמב"ם בהלכות סנהדרין: "אין מעמידים בסנהדרין בין בגדולה ובין בקטנה אלא אנשים חכמים ונבונים, מופלגים בחכמת התורה, בעלי דעה מרובה...". וכמוכן, לא רק החכמה מצויה אצלם אלא גם רגישות ורחמים, שמשום כך לא ממנים ביניהם לא סריס ולא זקן מופלג בשנים "שיש בהם אכזריות".

גם הזהירות מכל הטיה ושיקול זר שעלולים להוביל לפסק דין מוטעה, הייתה רבה. כידוע, היו מתחילים בשמיעת דעתם של הקטנים שבדיינים תחילה לגבי הנידון, ורק מאוחר יותר שמעו את הגדולים שבהם, זאת במטרה שכל אחד יביע את דעתו שלו ולא יושפע מכך שחכמים ותיקים ממנו סבורים כך או אחרת. והזהירות משוחד ואבק שוחד - שגם אודותם למדים אנו בתחילת פרשתנו - גם היא הייתה תכלית, כשלעתים אף נראתה מוגזמת... כמסופר בגמרא ששמאל פסל עצמו מלדון את דינו של מאן דהו שסייע לו לעבור בגשור, וכיצא בזה אמימר פסל עצמו מלדון את פלוני שהסיר מבגדו נוצה קלה, ועוד.

אם כן, כיצד יעלה על הדעת שחברי הסנהדרין נחפזו מדי בדינו של אדם והתשלוחם היא שהביאה אותם לפסיקה פה אחד שחייב הוא מיתה? האם נחשוד בהם שלא קיימו ח"ו כראוי את מצוות התורה לתור אחר זכותו ולהצילו? אין ספק שמשוהו אחר עומד מאחורי הדין שכש"ראו כולם לחובה - פוטרים אותו".

להנביט את זרע ישראל

שמעתי דבר פלא שהתרחש במכון בירושלים למחקר צמחים משטחי ארץ ישראל הקדומה. לאחד החוקרים נודע כי לפני כשלושים שנה נמצאו כמה גרעיני תמרים בחפירות האתר הארכיאולוגי במצדה, שתוארכו לתקופה שאחרי חורבן הבית, ומאז נשמרו ברשות הארכיאולוגים שמצאום. החוקר הנועז החליט לנסות לבצע את הבלתי יאומן: הוא ביקש מהארכיאולוגים כמה זרעים על מנת לנסות ולהנביט אותם מחדש, לאחר כמעט אלפיים שנה... תחילה זולזלו הארכיאולוגים ברעיון וביטלו אותו כליל, אך לאחר התעקשות הסכימו לספק לחוקר שלושה זרעי עץ תמר, מתוך מחשבה שבכל הקורה כל פעלו יהא לשווא.

הזרעים הונחו במים חמימים ואחר כך הוטבלו בחומר המסייע לצימוח שורשים וגם בדשן אורגני עשוי מאצות. כעבור זמן נזרעו הזרעים בעציצים חדשים, חוברולמערכת השקיה והונחו בחדר מבודד. להפתעתו והתרגשותו הגדולה של החוקר, שבעה שבועות לאחר מכן נבט אחד מהם. השתיל הייחודי כונה - איך לא - 'מתושלח'... מאז גבה התמר והתפתח, ותקוות החוקר היא שבאמצעותו ייחשפו סודות

הצמחים מעברה הקדמוני של ארץ ישראל.

לעניינו, מסביר הרבי הסבר נפלא שמסר יסודי בצדו: אמנם בית הדין מצווים "והצילו העדה", אך גם כאשר הם נאלצים להכריע את דינו של אדם לכף חובה ולהמיתו, גם אז מתקיימת שליחותם. כי כשביט דין מענישים משהו, אין זו נקמנות חלילה כי אם תיקון עבורו. וכפי שלימד הבעש"ט, התורה אינה נפרעת מהאדם מתוך רצון לבוא אתו חשבון, אלא בכונה להעמידו במקום טוב יותר ולהביאו אל תיקון נפשו.

ברם, כדי שהעונש יביא את האדם לשנות את אורחותיו ויהווה מזור לנפשו ותיקון לנשמתו, חייב להתקיים התנאי הבא: עוד נותר אצלו איזה שהוא טוב שממנו יוכל לצמוח השינוי המיוחל. חייבים משהו להיאחז בו, גרעין של טוב שיוכל לצמוח לאילן גדול, כאשר העונש הוא רק שלב ראשוני בדרך להצמחתו ומשמש כאמצעי על מנת לעוררו. כמו אותו גרעין תמר שנרמה היה שכבר אבד שברו ובטל סיכוי, אך התברר שאפשר להנביטו ולהצמיחו. וכידוע, עם ישראל נמשל לזרעים - "זורעתיה לי בארץ", ונמשל לאילן - "כי האדם עץ השדה".

זו בעצם הייתה מלאכתם של חברי הסנהדרין: היה עליהם למצוא איזה צד של זכות, נקודת אור, באישיותו של הנידון, ורק אז הענישה הייתה מהווה כפרה למחויב בה ומשיגה את מטרתה - תשובת החוטא. וכמו שאומרת הגמרא במסכת מכות על האמור בתורה "ונקלה אחיך לעיניך": כיון "שנקלה" הרי הוא כ"אחיך". כלומר, המלקות והביזיון שהתבזה החוטא, גורמים לו לשוב להיות "אחיך" בתורה ובמצוות. הם מביאים אותו לידי תשובה ומהווים לו כפרה.

ברם, אם "ראו כולם לחובה" - אף אחד לא הצליח למצוא לימוד זכות על החוטא, "פוטרים אותו" מבלי עונש, כי העונש לברו לא יועיל... שום דבר טוב לא יצמח מענישה גרידא, כזו שאין בצדה אמונה ביכולת לחולל שינוי.

ביתר חידוד: מהותו של יהודי, כל יהודי, היא נשמה אלוהית וטוב צרוף. וגם כאשר הוא מתדרדר רוחנית ומוסרית ונופל אפילו בעוונות המחייבים מיתת בית דין, בוודאי הטוב עוד קיים בו, כי זו מהותו. הטוב הוא חלק מהגדרתו העצמית, והרע אינו אלא שכבה חיצונית שדבקה בו ומסתירה את מי שהוא באמת.

ואם חרף האמור, אפילו חברי בית הדין כיהודים, היא נשמה אלוהית וטוב צרוף. וגם כאשר הוא מתדרדר רוחנית ומוסרית ונופל אפילו בעוונות המחייבים מיתת בית דין, בוודאי הטוב עוד קיים בו, כי זו מהותו. הטוב הוא חלק מהגדרתו העצמית, והרע אינו אלא שכבה חיצונית שדבקה בו ומסתירה את מי שהוא באמת.

שורש התשובה - הכרה בהערכת חסר

לאמיתו של דבר, כולנו נמנים על חברי הסנהדרין... הרי ברגעים רבים מסדר יומנו אנחנו עסוקים בשיפוט. שופטים את החברותא, את המנהל, את בני הבית, וכמוכן גם את עצמנו. על כן, חשוב שנזכור שתמיד-תמיד, גם כאשר כל חברי הסנהדרין מכריעים לחובה, האמת היא שבתוך תוכו של יהודי - הטוב הוא מהותו. וכדברי הכתוב שגם כש"אני ישנה" - "ליכי ער". דע לך - אומר כל יהודי לריבונו של עולם - שעודני באהבתי אליך גם אם משום מה הדבר עדיין אינו ניכר על פני השטח. נכון, ניגון נשמתנו לפעמים לא נשמע והנהגתנו רחוקה מזו הנכונה על פי מצוות התורה, אבל אין זאת אלא ש"יצרנו אנחנו" והוא אינו מייצג כלל את מהותנו.

נאמר באיוב: "אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם יושרו - ויחוננו". מה פשר הענין? איך ייתכן שישנם תשע מאות ותשעים ותשעה מקטרגים המספרים על עבירותיו של האדם וכנגדם מתייצב מלאך מליץ אחד בלבד, ובכל זאת "יחוננו" ויפדה אותו מדרת שחת?

לכה דודי נצא השדה...

"נודע שפאלול הוא זמן התגלות
י"ג מדות הרחמים. ולהבין זה, פי
למה הם ימות החל ואינם יום טוב
כמו שפירות שבהם התגלות אלוקות
כו? ובפרט בעת זמן י"ג מדות שיהם
הארה עליונה מאד, והם מתגלים ביום
הכפורים, ובדאי יש הפרש גדול בין
יום הכפורים ובין אלול.

אך הנה יבין על פי משל למלך שקדם
בואו לעיר ויצאין אנשי העיר לקראתו
ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאין כל
מי שרוצה לצאת להקביל פניו, והוא
מקביל את פלם בסבר פנים יפות
ומראה פנים שזחקות לכלם. ובלקחתו
העירה הרי הם הולכים אחריו, ואחר
כן בבואו להיכל מלכותו אין נכנסים
כי אם ברשות, ואף גם זאת המבחרים
שבעם ויחידי סגלה."

(לקוטי תורה, פרשת ראה לב, א - מאמר "אני לדודי")

מסביר השפת אמת: כאשר יש משהו, אפילו אחד מאלף, הוראה בנו זכות, מזהה בנו טוב ומליץ יושר בעדנו, הוא יוצר בקרבנו את האמונה בכוחנו ובכך מעודד אותנו ליצור שינוי בחיינו, וכך למעשה פודה אותנו מרדת שחת. ואכן, רבי נחמן מברסלב אמר דבר נפלא על פסוק זה באיוב. וכה ביאר: מה הפשט "מני אלף", שפירושו מתוך האלף? אלא שאלף המקטרגים הם עצמם הופכים ונעשים מליצים לזכות על ידי המלאך הזה - "כי כל מה שמתרבים המקטרגים יותר, הוא המליץ יותר מליץ עליו לטוב". הכיצד? ראו - אומר מליץ היושר - אף על פי שיש עליו כל כך הרבה מקטרגים, כל כך הרבה הסיתו אותו לחטא וליפול ברשת יצרו, עם כל זה יש בו נקודה טובה. כאן הוא עשה מעשה חסד, שם הוא התפלל תפילה זכה ברמעות, ושם הוא הידר במצווה!

מיד עומדים כל המקטרגים ומשתאים: איך הצליח היהודי דגן לעשות טוב ולקיים מצווה, למרות כל המלאכה שעשינו להפילו? כיצד זה התגבר על התאוות שירינו כחץ בליבו? איז זאת אלא פלא! וכך, מתוך הקטגוריה שלהם עולה זכותו ומזדקרת מעלתו! "מני אלף"...

אם אנחנו רוצים לחנך את ילדינו לטובה ולברכה, להשפיע על קרובינו ולשנות כמובן גם את עצמנו, זה יקרה רק אם נאמין תחילה בטוב שבתוכנו. אחרת, גם אם ניסר עצמנו בהלקאה עצמית, התוצאה לא תהיה טובה ומועילה. רגשי אשם הם רק מועקה על הנפש, כל זמן שאין לצדם אמונה בטוב. אם אדם דן את עצמו לחובה פה אחד, כדאי שיפטור את עצמו כליל מכך. אדרבה, יהודי יקר, מצא את החיות - גם אם המועטה - שבורע שבך, השקה אותו וטפחהו, ואז תראה ממנו אילן נאה, בעל פירות וטעון פירות זכים.

היה זה בתקופת הנהגתו של אדמו"ר הרשב"ב זי"ע בליובאוויטש. החסיד הנודע בכינויו הרשב"ץ (רבי שמואל בצלאל שפטיל, תלמיד חכם גדול ובעל כשרון, מחשובי החסידים בימי אדמו"ר ה'צמח צדק', אדמו"ר מהר"ש ואדמו"ר הרשב"ב זי"ע, ומחנכו ומריכו של אדמו"ר הרי"צ זי"ע בצעירותו), שהיה כבר מוקני החסידים, ערך התוועדות עם קבוצת אברכים והם ממש יצאו מכליהם מהרעיונות המעוררים אודותם שח ומהאופן בו הרצה את הדברים. בשלב מסוים, אחד המשתתפים לא הצליח לכלוא את התפעלותו ואמר לרשב"ץ: "ר' שמואל בצלאל, דיבוריך ממש נופת צופים. אתה מדבר דברי חכמה ותבונה, והכל נאמר ברגישות, בחמימות ובהתלהבות... אם יורשה לי", המשיך החסיד והעז, "רציתי לשאול: האם אתה עצמך שגית פעם בדבר מה? האם נכשלת במשהו, או שעבודתך תמיד הלכה במישרין..."

הרשב"ץ הרהר כמה רגעים, ואז נענה ואמר לשואל בכנות רבה: "אכן, טעיתי. שגיתי בהערכת המעלות שלי!" מיד התעוררה אוושת מחאה מהקהל: "נו, ר' שמואל בצלאל, אל תהפוך עתה לעניו ותקטין את ערכך...". אך הרשב"ץ מיד הבהיר את כוונתו: "לא הבנתם את דברי. שגיאתי לא הייתה במה שמכונה 'הערכת יתר', לא חשבתי שיש לי יותר מעלות ממה שבאמת יש לי, אלא להפך; סבור הייתי שיש לי פחות מעלות ממה שבאמת חנן אותי! שגיתי בהערכת חסר... לו ידעתי כמה גדולות הן מעלותיי ויכולותיי, הייתי עושה ופועל הרבה יותר".

בהתוועדות זו נכח גם בנו של אדמו"ר הרשב"ב, שלימים הוא ניהו אדמו"ר הרי"צ, ולמחרת נכנס לחדרו של אביו ושיתף אותו בתכני ההתוועדות של החסיד הרשב"ץ, שאביו העריך מאוד, כמו גם בהתרחשות זו בה אמר הרשב"ץ אשר הוא "שגה במעלותיו" אותן לא העריך כראוי.

לשמע הדברים ניכרה על פניו של אדמו"ר הרשב"ב קורת רוח מרובה, והוא הפטיר: "אכן, זו היא דרך החסידות! הכרת האדם במעלות ויתרונות עצמו, היא שורש התשובה!"

משל 'המלך בשדה' שנשא רבנו הזקן היה שגור על לשונו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, שמדי שנה בשנה היה סופר ומונה את תיבותיו, מפענחן ושולה מהן אבנים טובות ומרגליות במחשבת החסידות על ימי אלול ובדרך עבודת ה' העולה ומתבקשת מתוכה. מתוכן שלינו את הפנינים שלפניכם.

מקומו האמיתי של המלך - בשדה

לשונו של אדמו"ר הזקן במשל המלך בשדה היא - "יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה".

ולכאורה, עיקרו של המשל בא לומר שכל מי שרק רוצה, אפילו האנשים הפשוטים ביותר כאנשי השדה, יכולים לבוא ולקבל את פניו של המלך בזמן מיוחד זה של יציאתו לשדה; ומדוע נקט רבנו שאנשי העיר הם היוצאים לקראתו ומקבלין פניו בשדה?

גם צריך ביאור הלשון "משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין כו'". מלשון זו משמע, שמקומו העיקרי של המלך הוא בשדה ומשם הולך הוא העירה. ולכאורה, הרי מקומו האמיתי של המלך הוא בהיכל מלכותו הנמצא בעיר, אלא שבאופן חד-פעמי וכהודמנות מיוחדת יוצא הוא לשדה?!

הביאור בזה יובן על פי המבואר בחסידות (תניא פרק לו, על פי מדרש נחומא נשא טז) שתכלית בריאת העולם הזה היא מפני ש"נתאוהו" הקב"ה שבני ישראל על ידי עבודתם בתורה ובמצוות בעולם הגשמי התחתון, יעשו לו יתברך "דירה בתחתונים". מצד רצונו בעולם התחתון נעשית דירתו העיקרית של הקב"ה לא בעולמות הרוחניים העליונים, ב'עיר', אלא דווקא בעולם הזה - ב'שדה' בו עובדים בני ישראל "לעבדה ולשמרה" ומשביחים אותו בחרישה וזריעה, היא העבודה בתורה ומצוות המלוכשות בדברים גשמיים. ולכן רומז רבנו הזקן שעיקר מקומו של המלך, הקב"ה, הוא ב'שדה', מקום ההתעסקות בהחדרת אלוהות בגשמיות.

אך מהיכן יש להם לבני ישראל הכוח להביא את האלוהות לגשמיות העולם? על כך אומר רבנו, שבעצם בפנימיותם בני ישראל הם 'אנשי עיר', 'עיר אלוהינו'. כל יהודי הוא 'חלק אלוהה ממעל ממש', וגם בירידת נשמתו למטה לא נגרע מאומה מטהרתה וקדושתה. זהו מקור הכוח להתגבר על חושך העולם ולהפכו לקדושה.

(על פי מאמר "אני לדודי" תשל"ה)

נתינת הכוח - מלמעלה; העבודה - מלמטה

רבנו הזקן מביא במאמרו ש"אלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים". ומקשה על כך, "למה הם ימות החול ואינם יום-טוב?". כלומר, אם זהו זמן התגלות אלוהית מיוחדת (י"ג מדות הרחמים), מדוע ימי החודש אינם מצויינים כימים טובים? והרי עניינם הפנימי של שבתות וימים טובים הוא שבהם נמשכת תוספת אור אלוהי, שלכן אסורים הם בעשיית מלאכה, "עובדין דחול" הסותרים לקבלת האור; ואם כן, הוא הדין לכאורה לימי אלול.

שאלה נוספת מתעוררת: כיצד תואמים דברי רבנו הזקן בעניין ההתגלות האלוהית המיוחדת שבימי אלול עם דבריו בתחילת מאמר זה (עיין שם), שעניינה של עבודת האדם בחודש אלול הוא "אני לדודי", עבודה עצמית של האדם ("אתערותא דלתתא"), ואילו הזמן של "ודודי לי" ("אתערותא דלעילא") מתחיל רק אחר כך - בראש השנה ויום הכיפורים? הרי לכאורה גילוי י"ג מדות הרחמים בימים אלה הוא אתערותא דלעילא המעוררת מלמעלה את האדם לעבודת ה'?

שתי שאלות אלו מתורצות על ידי המשל האמור, המדמה את ההתגלות של אלול למלך בהיותו בשדה. כאשר המלך בהיכל מלכותו ישנם תנאים וסייגים כדי לראותו, וענייני החולין של האדם מהווים הפרעה לקבל את פניו; מה שאין כן ייחודה של התגלות המלך באלול הוא בכך שהקב"ה יוצא ו'יורד' לשדה ומתגלה לכל יהודי באיזו דרגה שרק יהיה, גם כפי שהוא עסוק בענייני החולין שלו כחרישה וזריעה ואפילו ליהודי שחטא. ולכן גילוי זה אינו דורש התנתקות מוחלטת מענייני החולין כבשבת ומיועד.

בכך גם מובן מדוע אין סתירה בין הגילוי של י"ג מדות הרחמים לכך שהעבודה העיקרית של אלול היא "אני לדודי": ההתגלות של המלך בשדה (אינה מעוררת את האדם כאתערותא דלעילא, אלא) היא הכנה ונתינת כוח בלבד לעבודת התשובה של האדם. את העבודה עצמה על האדם לעשות. האדם צריך להתעורר בעצמו, "אני לדודי", לקבל עליו עול מלכות שמים ולצאת לקראת המלך.

(על פי לקוטי שיחות חלק ד, הוספות לחודש אלול)

התעוררות המגבירה את הרצון

נאמר במשל שהמלך "מקבל את כולם בסבר פנים יפות". הכוונה בכך שמדגיש "את כולם" היא, שגם אלה שהם רק רוצים להקביל את פני המלך אלא שהם שבויים בידי יצרם, וגם כשמתעורר בקרבם רצון לשוב בתשובה ולקבל עליהם עול מלכות שמים אין זה בא לפועל - גם אותם מקבל המלך בסבר פנים יפות. ודבר זה עצמו מעורר בהם רצון חזק ותקיף להקביל את פני המלך, ועל ידי רצון זה מתגברים הם על המניעות והעיכובים.

ומוסיף רבנו הזקן ואומר, שהמלך גם "מראה פנים שוחקות לכולם": שורש השחוק של המלך הקב"ה הוא התענוג שלו בישראל עצמם, שתענוג זה הוא למעלה מהתענוג המתעורר כתוצאה מקיום התורה והמצוות ועשיית התשובה של ישראל. ועל ידי שתענוג זה מתגלה לאדם המתעורר ברצון לעשות תשובה, מתעורר אצלו - "כמים הפנים לפנים" - התענוג באלוהות, ועד שהתענוג באלוהות הוא עצם התענוג שלו. ודבר זה נותן לו עוד יותר כוח להתגבר על המניעות והעיכובים ולשוב בתשובה שלימה.

(על פי מאמר "אני לדודי" - ספר המאמרים מלוקט חלק ד עמ' ששה)

אפשר לגמרי בלא תאזה, והיה זקיפא רומחא — "רומח" קאי על קריאת שמע, דאית ביה רמ"ח תיבין, כמבאר בזהר (ח"ג ערב, א), שהוא ענין המסירת נפש דקריאת שמע. ועל אף גודל מעלתו, מכל מקום גדלה מעלתם של מתי מדבר עד כדי כך שהטייעא היה מהלך רוכב על הגמל ורומחו בידו תחת ברכי המת, ולא נגע אף בבחינת הרגל של "מתי מדבר", כי אפילו רגל שלהם גבוהה יותר מהטייעא הרוכב על גמל זקיפא רומחיה.

תכלת - מלשון כליון

והנה כשרצה רבה בר בר חנה לחזור לעבודת השוב, לקח אתו מתכלת שלהם, כי תכלת הוא מלשון תכלה, שמכלה את הגשמיות, כמבאר בזהר (ח"א נא, א), ובלקוטי תורה סוף פ' שלח (מה, ג). אבל אז לא היה מסתגי לך — שלא הי' רבב"ח יכול לצאת מהמדבר, כי כשיש בידו התכלת דמתי מדבר שאכיל וצעי הגשמיות, אי אפשר לו לירד בגשמיות.

ועל דרך שמצינו אצל רשב"י ור' אלעזר בנו בצאתם מן המערה, שכל מקום שנתנו עיניהם מיד נשרף, וצריכים היו להיות עוד במערה, כדאיאת בשבת (לג, ב).

וכדי שיוכל לצאת מן המדבר ולירד בגשמיות — אמר לו הטייעא "דלמא שקלת מידי מינייהו, אהדריה, דגמירי דמאן דשקיל מידי מינייהו לא מסתגי ליי", כי הטייעא דוקא יודע את המעלה בסדר העבודה והנכנסים לארץ ישראל, לעסוק בהמסחר דארץ כנען, ע"י קיום מצוות מעשיות, ואמר לו "גמירי", היינו שזה בקבלה, אף שאין לזה מקום בשכל — דמאן דשקיל מידי מינייהו לא מסתגי ליה (מי שלוקח דבר מהם אינו יכול לילך), היינו, שהלוקח דבר מתי מדבר, לקבל מהם ולהיות כמותם שלא לירד בגשמיות — אינו יכול לילך, להיות בבחינת "מהלך" —

כי "מהלך" היינו יציאה מהגבול וסדר ההשתלשלות. וכל זמן שהוא בסדר ההשתלשלות, הנה גם כשעולה מדרגא לדרגא הרי הוא בערך למדרגתו הקודמת, ואם כן לא יצא עוד לגמרי ממנה, ולכן נקרא עומד. וכדי להיות "מהלך", לצאת מהגבול וסדר ההשתלשלות ולבוא לבלי גבול — יש צורך בקיום מצוות מעשיות, כפי שיודעים בקבלה ("גמירי") שלמעלה מהשכל, שכן עלה ברצונו ית'.

וזהו שפירש רשב"י "בהמות שהיינו ורכיבין לא היו יכולין לילך", כי אי אפשר להעשות בבחינת מהלך, כי אם על ידי קיום מצוות מעשיות, ודוקא על ידי (זיכוך) הגוף ונפש הבהמית.

(על פי "רשימות" חוברת מח)

שהם וישפה - המשכה והעלאה

ושמתי כדכר שמשותיך - א"ר שמואל בר נחמני: פליגי תרי מלאכי ברקיעא, נבריאלי ומיכאל, ואמרי לה תרי אמוראי במערבא, ומאן אינון יהודה וחזקיה בני רבי חייא, חד אמר שהם, וחד אמר ישפה, אמר להו הקב"ה להוי כדון וכדון (ע"ה, א)

ביאור פלוגתת המלאכים והאמוראים והכרעת הקב"ה, יובן בהקדים תחילה שבכללות יש ב' מיני אבנים טובות. יש אבן שהוא מאיר בבחינת אור ישר דהיינו שהוא מאיר מעצמו, ובאורו נראה אור לאחרים, שאם מוציאים אותו בחשך הוא מאיר מפני שהארתו מתפשטת מתוכו ולחוץ.

ויש אבן שהוא מבריק וזורק ככרם חצים בעין הרואה ("מחזיר אור"), עד שתלהט עין הרואה מפני זיוו והדרו, וזהו בבחינת אור חוזר שהוא ממטה למעלה.

ולמעלה הן הם ב' בחינות בצדיקים - צדיק עליון, שעבודתו בהמשכת אלוקות מלמעלה למטה, וצדיק תחתון, שעבודתו ממטה למעלה, בבחינת אור חוזר, דהיינו בחינת תשוקת הנבראים להתכלל

דור המדבר - עבודה רוחנית

אמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא, ואיתלוי בהדן ההוא טיייעא.. אמר לי תא אחוי לך מתי מדבר. אולי, הויתניחו, ודמו כמאן דמיבסמי, ונגו אפרקיד, והוה זקיפא ברכיה דחד מינייהו, ועייל טיייעא תותי ברכיה כי רכיב גמלא וזקיפא רומחיה ולא נגע ביה. פסקי חדא קרנא דתכלתא דחד מינייהו, ולא הוה מסתגי לך. אמר לי: דלמא שקלת מידי מינייהו? אהדריה! דגמירי, דמאן דשקיל מידי מינייהו — לא מסתגי ליה. אולי אהדרתיה, והדר מסתגי לך.. למאי הלכתא עבדת הכי? למידע אי כבית שמאי אי כבית הלל (ע"ה, ב - ע"ה, א)

ודמו כמאן דמיבסמי - צפנים להצוות כשתויי יין (רש"י): מלאן משמע מלאן דלמך חלקי מתי מדבר יש לך חלק לעולם הבא (תול"ד ודמו)

מבואר בלקוטי תורה פרשת שלח, שדור המדבר "היו במדרגה גבוהה מאד, ולא רצו להשפיל עצמם במצוות מעשיות", ולכן לא רצו להיכנס לארץ ישראל, שם צריך לעסוק בעבודת הארץ, כי "שרש המרגלים הוא מבחינת עולם המחשבה", כי הם היו מדור המדבר שנקראו דור דעה, ועל כן לא רצו להשפיל את עצמם ליכנס לארץ ישראל".

ואכן, כל צרכי דור המדבר היו רוחניים, שהרי ניוונו מהמן שלא היה בו פסולת (יומא עה, ב), ומים מבארה של מרים, ובלבשיהם נאמר "שמלתך לא בלתה". וטעם הדבר הוא, כי ברוחניות היו בדרגה נעלית ביותר כנ"ל.

שתויי יין - בחינת "רצוא"

וזהו שנראו כשתויי יין, על דרך המבואר בענין מיתת שני בני אהרן בגלל גודל הרצוא והתשווקה שלהם להתקרב להקב"ה ("בקרבתם לפני ה'") ש"שתויי יין נכנסו" (פרש"י שמיני י, ב), ש"שתויי יין" מורה על גודל ועוצם הגילוי דפנימיות התורה (יינה של תורה) עד למצב של כלות הנפש, כבן עזאי שהיה מהארבעה שנכנסו לפרדס, שהציץ ומת (חגיגה יד, ב), ודוגמתו גם ב"מתי מדבר" שהיתה עבודתם באופן של "רצוא" למעלה (ולכן לא יכלו ולא רצו להשפיל עצמם לעבודת הארץ ומצוות מעשיות).

ולכן כתבו התוס' שמהא דדמו כמאן דמיבסמו מוכח שיש להם חלק לעוה"ב (וגם למאן דאמר "איין להם חלק לעוה"ב", יש לפרש כמו שכתב במגלה עמוקות עה"ת (שלח עה"פ במדבר הזה. וכ"כ בעשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ב פ"ח), שהם למעלה מחלק לעולם הבא).

וזהו ש"גנו אפרקיד" עם פניהם למעלה — היינו שכל פנימיותם היתה למעלה (ולדידהו לא היה בזה חסרון, כי הטעם לכן ששללו (בברכות יג, ב. ונדה יד, א) מאן דשכיב אפרקיד, היינו מפני תאוה וכו') וזה לא שייך לדור המדבר שגם הגשמיות שלהם היתה רוחנית).

ולרוב גודל מעלתם, הוה זקיפא ברכיהו, שגם בירכיים שהם הבחינה התחתונה שבהם, הוה זקיפא, ועד כדי כך שעייל טיייעא תותי ברכיה כי רכיב גמלא וזקיפא רומחיה ולא נגע ביה.

והענין בזה הוא, דהנה טיייעא היינו סוחר (כמו שכתב הרשב"י כאן), שאינו משנה דבר בגוף החפץ, אלא רק מוציא אותו מרשות לרשות, על ידי כסף וזהב. והענין ברוחניות הוא - קיום המצוות על ידי ישראל, שבזה הרי מוציא את הענינים הגשמיים מרשות הרכיב, טורי דפרודא, לרשות היחיד דיהודו של עולם — היפך ההנהגה ד"מתי מדבר" שלא רצו להשפיל עצמם במצוות מעשיות, ובשביל זה מפזר כסף וזהב, היינו אהבה ויראה.

ומה שהטייעא היה רכוב על גמל, מורה על גודל מעלתו של הטייעא, עד שגם הבהמה שהיה רוכב עליה, שרומז על הגוף ונפש הבהמית — הוא גמל, שצנוע בתשמיש, אף שלאחר חטא עה"ד אי

במקורם, ואל אישך תשוקתך, מים התחתונים בוכים אנן בעינין למהוי קדם מלכא, כי אין רוצים לישאר למטה.

והנה אבני החושן היו על שמות השבטים כתולדותם, וסדר האבנים אודם פטדה כו' הוא לפי סדר תולדות השבטים כמו שכתב הרמב"ם בהלכות כלי המקדש (פ"ט ה"ז), נמצא אבן השהם ליוסף, ואבן ישפה לבנימין, שהם ב' בחינות צדיקים הנ"ל, דיוסף הצדיק הוא בחינת צדיק עליון – אור ישר מלמעלה למטה, להשפיע לעולמות דוקא, כמו שכתוב ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו, ויוסף הוא המשביר כו'.

מה שאין כן בנימין הצדיק הוא צדיק תחתון – בחינת העלאה כנ"ל, ואולי זהו מרומז בלידת בנימין שנאמר שם ותקש בלדתה, והיינו משום שרחל היא בחינת מלכות דאצילות, ובלדתה היא התגלות נשמת בנימין להיות בבחינת נברא בעולמות, היתה מקשה לילד, כלומר שבקושי היתה התגלות בחינת בנימין בעולמות, כי הוא היפך טבע נשמתו שבבחינת העלאה, אור חוזר מטה להתכלל במקורו, ולידתו היינו התגלות להיות למטה.

ואם כן אבן השהם המשכה מלמעלה למטה, וישפה הוא העלאה מלמטה למעלה.

מיכאל וגבריאל – חסד וגבורה

זהו שמיכאל אמר שהם וגבריאל אמר ישפה. כי הנה שמשותיך פירושו חלונות שמאיר בהם השמש, והוא משל להארת אור א"ס בב' מיני חלונות, או שיומשך אור א"ס למטה בעולמות, או שיתעלו העולמות להתכלל באור א"ס. והוא כמו על דרך משל שאם אחד עומד למעלה והשני למטה, ורוצים להתקרב יחד, יכול להיות הקירוב בשני אופנים – או שהעליון יורד למטה, או שהתחתון יעלה למעלה.

ומיכאל שר של חסד, שהוא בחינת ההשפעה מלמעלה למטה, אמר שיהיה בחינת שהם דוקא, בחינת יוסף, כי כן מדתו. מה שאין כן גבריאל שהוא בחינת גבורה, אמר כפי מדתו באופן של הסתלקות למעלה דוקא.

וזהו ג"כ החילוק בין יהודה וחזקיה בני ר' חייא. דהנה בבבא מציעא (פה, ב) איתא שר' חייא ובניו היו דוגמת האבות אברהם יצחק ויעקב. וגם איתא במועד קטן (כה, א) יהודא מימינא דאברהם, וחזקיה משמאליה, ופירש בספר חמדת צבי על התיקוני זהר שר' חייא הוא בחינת יעקב, ולכן גוהרקי שלו מנפשיה סליק, על דרך תפארת עולה עד הכתר (ויש לומר שלכן נקרא חייא, על דרך יעקב אבינו לא מת), ואם כן ממילא מובן דיהודה שהיה מימיניה הוא מבחינת אברהם, וחזקיה משמאליה הוא מבחינת יצחק. ולכן אתי שפיר דיהודה וחזקיה בני רבי חייא פליגי גם כן בזה, שיהודה אמר שהם כפי מדתו מלמעלה למטה בחינת אברהם איש החסד, וחזקיה אמר ישפה כפי מדתו מלמטה למעלה בחינת יצחק.

חיבור מעלת המשכה ומעלת העלאה

והנה פירוש וביאור ענין עליות המדרגות והתכללותם במקורם, היינו הזדככות החומר שבמדרגה התחתונה, (שהיא חומרית וגשמית בערך המדרגה שלמעלה הימנה, שהיא בבחינת רוחנית ונשמה לגבי התחתונה שהיא בבחינת גוף נגדה), וכשהיא מתפשטת מחומריותה וגסותה עד שתהיה בבחינה העליונה – היינו עלייתה והתכללותה במקורה.

ועל דרך שאנו רואים גוף האדם יותר זך מגוף הבהמה, והיינו כי באדם יש נפש המשכלת, שלפי ערך נפשו כן הוא גם גופו, מה שאין כן הבהמה גופה גס וחומרית יותר, ולא יוכל להכיל נפש המשכלת בגופה כלל. וכן לעתיד לבא יהיה הגוף יותר זך לאין קץ מגוף האדם עכשיו, שהגוף יהיה רק מאותו העצם שישאר לעת התחיה שממנו יבנה בנין הגוף כחמירא גו עישה [=כשאור בבצק], על ידי הטל

שיומשך מלמעלה, והיינו לפי ערך הנשמה שתהיה או ממקום גבוה יותר נעלה. ועל דרך זה יהיה עוד הזדככות ועליות, עד שתתעלה החכמה שלמטה באדם להיות כפי בחינת חכמה עילאה, וכן החסד שבאדם יהיה כמו בחינת חסד דרועא ימינא [=דרוע ימין] שלמעלה וכן הגבורה כו' וכל זה הוא ענין עליות העולמות מלמטה למעלה, וזהו בחינת בנימין.

אמנם בחינת המשכה מלמעלה למטה היינו שגם בכלים דבי"ע כמו שהן, יומשך בהן גילוי אור א"ס ממש כמו שנמשך בכלים דאצילות, כמו על דרך וירד הוי' על הר סיני, הרי היה גילוי אור א"ס למטה שלא על ידי הזדככות הכלים עצומה כל כך על דרך הנ"ל דעליות העולמות שהבריאה נכלל בבחינת אצילות ממש, אלא שיוכל להיות גילוי אצילות בבריאה כמו שהבריאה היא בחינת בריאה, כי הוא ית' כל יכול. ועל דרך זה גם כן יוכל להיות גילוי אור א"ס הסובב כל עלמין בממלא כל עלמין בבחינת מלמעלה למטה, וזהו ענין המשל שהעליון יורד למטה כו'.

והנה בכל אחד מב' בחינות אלו יש מעלה, כי הנה על ידי עליות העולמות שהתחתון מזדכך כל כך הזדככות עצומה להיות כפי בחינת העליון, הרי על ידי זה נמצא מתאחד יותר עם גילוי האור על דרך איהו וחיוהי חד ממש, וכיחוד כלים דאצילות עם האורות.

מה שאין כן בירידת העליון למטה, כיון שהכלי לא נזדכך הזדככות עצומה כהנ"ל, אם כן אף שעם כל זה נמשך בו גילוי אור העליון ממש כי הוא ית' כל יכול, מכל מקום אין הגילוי אור מתייחד כל כך עם הכלי על דרך איהו וחיוהי וגרמוהי חד כו' [=הוא וחיו ועצמותיו-גופו אחד].

ולאידך יש מעלה גם כן בירידת האור למטה, כי כדי שיתגלה גילוי גדול כזה, שיוכל להתגלות אור הסובב כל עלמין לגוף ממש מבלי הזדככות עצומה כל כך – צריך מקור שרש הגילוי להיות ממקום גבוה יותר, בכדי שיוכל לבא לירד ולהשתלשל הגילוי למטה בגוף ממש, ואם כן בגילוי מלמעלה, ההשגה שמשגיגין למטה הוא נמשך שרשו ממקום גבוה יותר מן מה שמשגיגין בעליות כשיזדכך הגוף לעלות למרום, כי אז אין צריך להיות הגילוי ממקום גבוה כל כך כמו שרש הגילוי שמלמעלה למטה, וכידוע שמה שמקור שרשו ממקום גבוה יותר יוכל לבא ולהתגלות למטה יותר.

וזהו שאמר הקב"ה להוי כדן וכדן, שיהיה לעתיד ב' הבחינות. שיהיה עליות העולמות מלמטה למעלה שהתחתון יעלה למעלה, ותהיה הזדככות החומר בתכלית כדי להתאחד עם אור א"ס כנ"ל, וגם יהיה גילוי על דרך מלמעלה למטה, ששורש ההמשכה תהיה ממקום גבוה ונעלה מאוד.

(על פי לקוטי תורה ראה כו, ב ואילך)

ישראל - היכל הוי'

עתידין צדיקים שאומרים לפניך קדוש כדרך שאומרים לפני הקב"ה שנאמר והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו (ע"ה, ב)

כי על ישראל נאמר היכל ה' המה, פירוש היכל הוי' היינו כי מצוות עשה ומצוות לא תעשה תלוין בשם הוי', מצוות עשה בו"ה ומצוות לא תעשה ב"ה, ולכן על ידי קיום המצוות עשה ולא תעשה נעשים בחינת היכל וכלי לגילוי שם הוי' ממש, אשר זהו ענין ושכנתי בתוכם, ולכן יאמרו לפניכם קדוש, משום שעל ידי תורה ומצוות הם ממשכים על נפשם גילוי אור א"ס מה שהוא בחינת קדוש ומובדל (ולכן נגד ג' פעמים קדוש נאמר עליהם היכל ה' המה ג' פעמים (בירמיה ס"ז ז) והיינו ג' בחינת לבושי הנפש מחשבה ודבור ומעשה שבהן תלוין קיום כל המצוות), וכמו שכתוב בקרבך קדוש.

(על פי לקוטי תורה פקודי ג, א)

"יַעַן אֶת אֱלֹהֵי אָבִי וַעֲבָדָהוּ כְּלֵב שְׁלֵם"

תוכניות בלימוד החסידות התשפ"ה

תלמידי ישיבות גדולות ואברכי כוללים מוזמנים להצטרף
לאחת מתוכניות הלימוד בספר התניא ובמאמרי חסידות

ההרשמה
החלה!

מבחנים שליש ראשון - חודש כסלו

המבחנים יתקיימו ב"ט כסלו בבנייני האומה

תניא – לקוטי אמרים

חזרה על פרקים א-נג
לתלמידים שנבחנו בהצלחה
על כל לקוטי אמרים

פרקים לה-נג
לתלמידים שנבחנו בהצלחה
על פרקים א-לז

פרקים א-זז
למצטרפים חדשים

**שער היחוד
והאמונה**
פרקים א-ז

מאמרים מבעל התניא
על מועדי השנה, לימוד התורה
וקיום המצוות חוברת א

רישום

אצל הנציגים בישיבות

עמדות נדרים פלוס'

במשרדי 'לב לדעת'

טלפון: 072-221-9050 שלוחה 5

הרשמה חובה / לא ניתן להבחן על חומר
שנבחנו עליו בהצלחה בעבר

מלגות

תניא ומאמרים על כל יחידת לימוד: מציון 85% ומעלה 400 ₪ | מציון 75% ומעלה 300 ₪
בנוסף: ממוצע ציון 85 ומעלה ב-3 הבחינות במהלך השנה, על לקוטי אמרים/מאמרי אדה"ז מזכה ב-100 ₪ נוספים

מבחן חזרה כל לקוטי אמרים מציון 85% ומעלה 500 ₪ | מציון 75% ומעלה 400 ₪

המלגות ניתנות בכרטיס לב לדעת לרכישה ביריד החסידות י"ט כסלו,
רשת חנויות אושר עד, רשת חנויות ספרי אור החיים.

את ספרי הלימוד ניתן לרכוש בחנויות ספרי אור החיים ואצל הנציגים בישיבות

בחודש אלול תתקיים תוכנית מיוחדת בלימוד אגרת התשובה שבספר התניא
המבחן יתקיים בעשרת ימי תשובה בטלפון ובאתר לב לדעת
מלגות מציון 90% ומעלה 300 ₪ | מציון 70% ומעלה 200 ₪

עבודת התשובה

ניתן להאזין לשיעורי סיכום בתניא מאת הרב **אפרים דמיוחבסקי שליט"א**

בטלפון 03-6109099

לפרטים ויצירת קשר: 072-2219050

מענה אנושי בשלוחה 5, בימים א-ה, בין השעות 13:00-15:30

שו"ת עם רבני 'לב לדעת': 072-2219050

שלוחה 2, בימים א-ה, בין השעות 13:30-15:30, 21:30-23:00

לב
לדעת

תפארת שמשון